Poštarina plaćena u gotovu

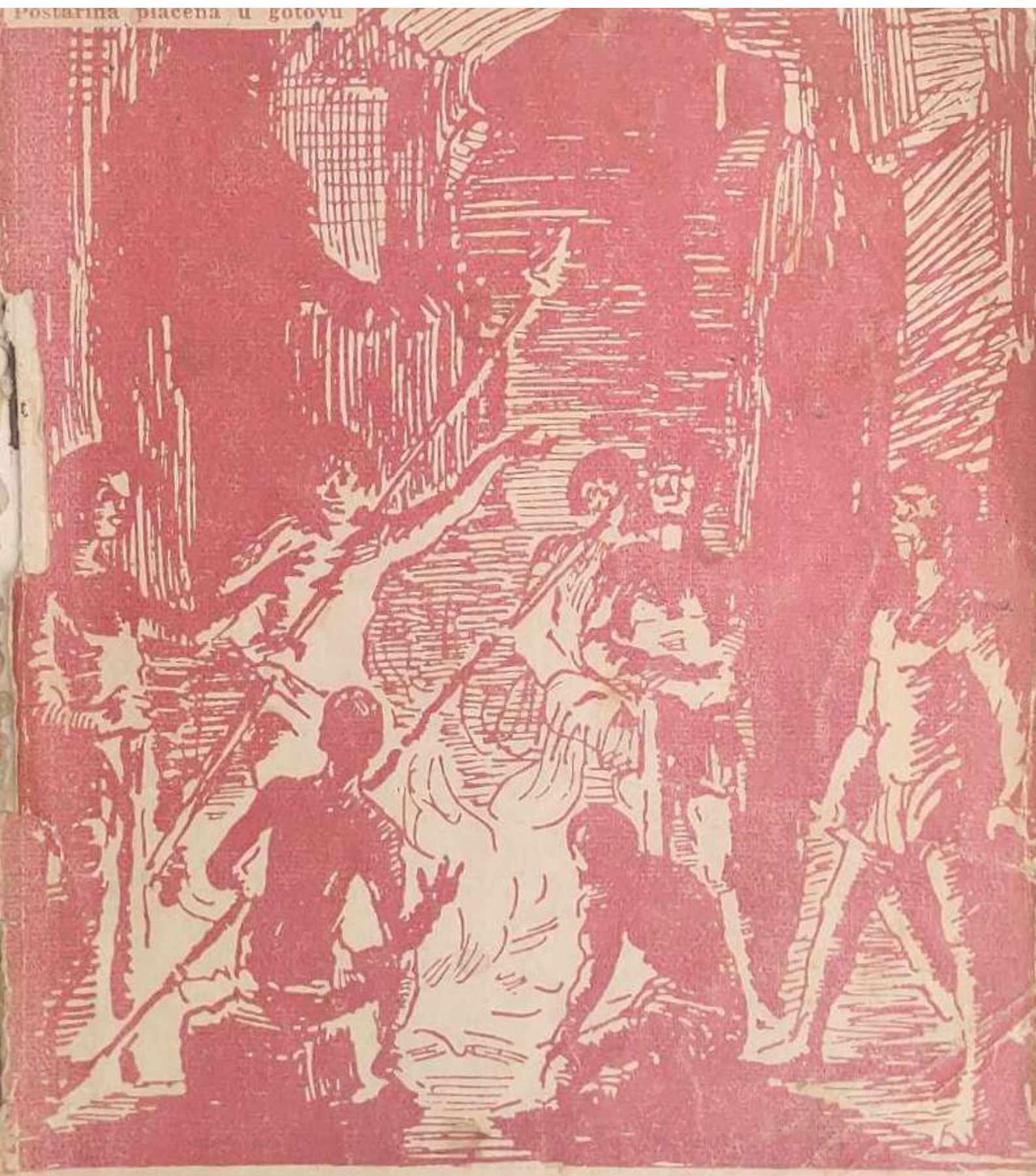

Broj 5-6 Listopad-Prosinac 1938 God. III.

Misijska Biblioteka

MISIJSKA BIBLIOTEKA

Dvomjesečnik za pouku i prosvjetu

Izlazi svakog drugog mjeseca. Pretplata 6 din. god.

Broj 5-6 Zagreb, listopad-prosinac 1938 God. III.

POBJEDNIK FUTUNE

POBJEDNICI I POBIJEĐENI

Zvukovi ratnih školjki razlijegahu se dolinama otoka Futune. Mukli, jednolični udarci bubnjeva odjekivahu s gorskih stijena prema morskoj obali.

»Na oružje, Maro! Lava se skupljaju u dolini Inatafa!«

I kao što iskra u tršćaniku preskakuje s trske na trsku, tako i taj bojni krik odjekivaše od kolibe do kolibe, i bojni plamen prože cijelo pleme.

Rat je podijelio stanovništvo Futune u dva neprijateljska tabora. Ovi se već prema bojnoj sreći nazivahu Maro ili Lava, pobjednici ili pobijeđeni.

Stanovnici su Poi-a bili već odavna Maro. Ali zapadni dio otoka i njegovo glavno mjesto Singave teško su snosili neprijateljski jaram, pa se muževi Lava pobuniše. Dva čarobnjaka raspirivahu vatru: kralj pobjedničkoga plemena ima da padne; za hrabre pak sinove Lava nema

nikakve opasnosti, jer će ih bogovi štititi. Trebala je samo još sitnica, da bukne plamen.

Na bojni poziv pohrle smeđi likovi poljima širokolisnatih banana u dolinu Tuatafa. Sve su to jedri bojovnici naučni na borbe. Uski im pojas oko bokova nipošto ne smeta u kretnjama. Ruke i stegna su im tetovirana, lice obojeno crvenom i crnom bojom i razdijeljeno u četiri jednaka polja. Šareno perje kruni im lepršavu kosu. — Među bojovnike izmiješale se žene i djeca, pa se brbljajući i vičući žure prema bojnome polju.

Dva prosijeda čovjeka Maro stranke slijede ih kao posljednji i to puteljkom, koji vodi iz Poi-a preko brda. Ravnicom su brzali; ali sada, kad se put strmo uzdiže preko oštrih bazaltnih stijena i povijuša, uspore oni hod.

»Sreća, da smo na vrijeme kupili oružje od lovaca na kitove,« reče jedan od njih i udari nekoliko puta po novoj dvocjevnoj puški.

»No, sada si im konačno još i zahvalan!« odvrati mu pratilac. »Što se mene tiče, zadovoljan sam sa svojim kopljem i buzdovanom.« — Uz ove riječi udari bijesno buzdovanom po jednome stablu, da se uz prasak srušio, a onda nastavi: »Uostalom, priznajem, da trebamo bijelce. Oni nam unose u zemlju korisnih stvari. Kokosovih oraha, banana i kruhovca ima u nas dosta, pa neka si to nose, a nama neka daju sjekira, noževa i žice«.

»Ah, prestani mi s tim bijelcima!« razljuti se čovjek oboružan puškom. »Mi ćemo si i bez njih pomoći. Otkada su se ovi ugnijezdili na Futuni, pomažu samo Lave, naše neprijatelje. Njima su najprije prodali oružje.

»Zato ih baš i trebamo, Maligi. I mi trebamo pušaka, ne ćemo li da podlegnemo neprijatelju.«

»Svejedno, Maile! Ja bijelcima ne vjerujem. Danas pomažu nama, a sutra našim neprijateljima. Konačno će učiniti isto, što i naš bog Fakavelikele: na posljetku će nas sve proždrijeti.«

Maligi načas zastane, kao da nešto prisluškuje, a onda nastavi: »Uostalom, šta samo rade! Kad se jedan bijelac ovdje naseli, vuče neprestano nove doseljenike za sobom. Najljepši nam je primjer zato master Toma, koji nas je obdario s oba Francuza.«

»Pitero i njegov drug su dobri. Oni nam ne čine nikakva zla,« upadne Maile.

»Zato sam se ja najodlučnije borio protiv njihova dolaska,« nastavi mirno Maligi. »Ja, kraljev ministar, nemam više nikakva upliva na njega. Vidim ja to već odavna. Kralj sluša samo vas, koji ste mu rođaci. Znaj, da si i ti odgovoran za sve, što se može dogoditi zbog dolaska ovih bijelaca.«

Maile opazi, da se razgovor zaoštrio. Zato ga prekine pitanjem, gdje je kralj.

»Niuliki će na brdu sakupiti svoje bojovnike,« odvrati ministar, »ne čuješ li zvuka ratnih trubalja?«

Na brdu sabra kralj oko tri stotine svojih bojovnika. Sa ženama i djecom moglo se nabrojiti oko pet stotina osoba. Kasnije ih pridođe još nekoliko s maloga otoka Alofi.

Maligi i Maile stupe pred kralja, kojega su već izdaleka prepoznali po kruni od bijeloga

perja. Tu je krunu smio nositi kralj samo u ratno doba. Tri kokosova lista o vratu i komad bijeloga urođeničkog sukna na desnoj ruci kazivali su, da je kralj na ratnome putu.

Ostali se bojovnici s poštovanjem uklone došljacima. Najbliži čučahu podvijenih nogu, jer tako zahtijeva običaj prema nadređenima.

Istu su počast iskazali kralju i došljaci pozdravivši ga riječima: »Alofa atu« — »Ljubav tebi.« — Niuliki im odzdravi i dade znak, da ustanu, te obrativši se Maligi reče: »Mi imamo deset pušaka!«

»Trgovac me uvjeravaše,« odvrati Maligi, »da su i Lava nedavno kupili deset pušaka.«

»K tome treba dodati oružje Sam Keletaona i Engleza,« dobaci kraljev šurjak Musumusu. »Tako imadu neprijatelji najmanje dvanaest pušaka.«

»Kojima znadu baratati,« nastavi zamišljeno poglavica. »A kod nas se ni jedan jedini u to ne razumije.«

»Kako ne!« naruga se Musumusu i baci pogled na Mailea. »Ta i na našoj su strani tri bijelca!«

»Što imamo od njih? Mjesto da nam pomognu u boju, sjede kod kuće,« gnjevno će jedan.

»I pomažu naše protivnike!« ljutito će Maligi.

»Ovaj je Pitero kriv, što se Keletaona vratio na otok.«

»Da! A sada taj svećenik sa svojim bratom neprestano trči k našim neprijateljima,« podbadao je Musumusu. »On drži sa Keletaonom i tko zna, ne otkriva li naše osnove neprijatelju! On je izdajica. U mojim očima vrijedi sa svojim drugom isto toliko kao i Englez Toma. Najbolji je dokaz, što nas sada, u času opasnosti, puštaju na cjedilu.«

Kralj nastojaše, da ih umiri: »Pitero je čovjek molitve i ne će da si kalja ruke krvlju. Ja sam ga hotimice ostavio kod kuće i nijesam mu otkrio naših osnova. Bojao sam se, da opet ne učini kao onda, kad je stao između nas i Lava i izmirio nas. Lava žele rat, a ja ne izmičem. Hoću da budem pobjednik i kralj. Ne bude li toga, volim seliti u »falematu« — kuću mrtvih.«

Tada Niuliki zamahne kopljem i dade znak za navalu. Stigli su i posljednji bojovnici.

Ratne školjke odjeknu ponovo. Vojska se Mara spusti u divljem lovu niz brdo. Nad njom se nadvio zeleni svod kokosovih krošnji. Papige su kreštale i lepršale naokolo. Mnogi je bojovnik zapeo u metežu povijuša ili se ozlijedio na trnovitim kaktusima. Ali ne smeta! Djeca su prašume navikla na to.

Zaustave se istom na izlazu šume. Obronak se tiho spuštao; bijaše obrasao grmljem. Kroz grmlje otvarao se vidik u dolinu. Poljima teče gorski potok. Zdesna se stisnuše kolibe seoca Vai, a slijeva prelažaše dolina u korito, što se uzdiglo prema brdima i bilo puno velikoga kamenja. S onu stranu rječice smjestio se neprijatelj i nastojao da zaštiti selo. Bijaše to bojna snaga, koja jačinom nije zaostajala za vojskom Mara.

Tada izađe Niuliki sa svojim poglavicama, da s otvorenog mjesta bolje pregleda redove Lava. Kad su to opazili neprijatelji na protivnoj strani, podignu užasnu viku.

»Evo Keletaona i Engleza,« reče Maligi i pokaže na dva evropski odjevena čovjeka. »Čini se, sređuju vojsku.«

»Banae, kralj Lava, stoji u sredini!«

»Gle, oče!« obrati se prema Niuliki jedva petnaestgodišnji mladić. »Sada Keletaona ostavlja svoje mjesto i ide prema kamenju.« Govorio je to Maitala, sin Niulikin. Dosada se naganjao s djecom. Bijaše lijep mladić. U desnici držaše koplje, a lice mu bijaše obojeno.

»Ti ostaješ u mojoj blizini,« reče mu Niuliki. »Vidjet ću, da li zaslužuješ ime bojovnika.«

Kralj zapovjedi, da navale.

Vojska se obori u neredu niskim grmljem prema potoku. Dolinu ispuni bojni krik, u koji se umiješali i krešteći glasovi žena i djece. Glavna je snaga upravljena prema mjestu, gdje se sa svojim najhrabrijim borio sijedi kralj Lava. Prvi redovi nijesu još stigli do potoka, kadli bljesnu prvi hitac. Većina taneta prozuji samo nad glavama napadača. I Maro nijesu bolje ciljali. Iznenada prasne puška iza kamenja, a Maile, rođak kraljev, sruši se na zemlju obliven krvlju. Keletaona i Englez sklonili se iza pećine i pucali u guste čopore neprijatelja. — Napadaj načas prestane.

»Pustimo ranjenike!« dovikne Niuliki svojim bojovnicima. »Uništimo protivnike!«

U isti čas udari u napadače nekoliko taneta sa strane sela. Tri su bojovnika pala. Tada Maro prodru iznova preko svojih ranjenika i prijeđu potok. Zrakom su zujala bambusova koplja, a taneta zviždala. Borba na ruke započe. Teške kijače i ratne sjekire bijesno padahu na glave i tjelesa bojovnika. Mnogi se srušio, ali

Lava izdrže napadáj. Maro su izgubili mnogo bojovnika te su opet prebačeni preko potoka. Neprijatelj ih potisne sve do šume — dalje se ne usudi.

Niuliki sakupi na brzu ruku svoje poglavice. Htjede da uhvati neprijatelja na drugi način: valja ga u isto vrijeme napasti sa tri strane. On i brat njegov Fonati odaberu sredinu. Maligi i Musumusu određen je protiv Keletaona, a Misa imao je s nekoliko junaka obići neprijatelja i udariti na nj sa strane sela. Poglavice se začas razdijele.

Lava su upravo sigurni u pobjedu napustili položaj, u koji su ih Keletaona i Englez postavili. To bijaše njihova propast.

Bura započe novom snagom. Koplja zazuje, i ratne kijače pobijesne. Protivnici su se borili na šake. Maitala se drži oca. Niuliki si bijesnim udarcima krči put do kralja Lava. Ali i neprijatelji su napredovali i uzeli njega na oko. Tada se Niuliki nenadano spotakne o korijen drveta i padne. Jedan od Lava zamahne nad njim ratnom sjekirom. Vidjevši to Maitala skoči, zadrži jednom rukom bojovnika, dok drugom nastojaše pomoći ocu. Udarac namijenjen Niulikiu pogodi mladića u bedro. On zatetura i padne. U isti čas pogodi i Niulikija koplje. Neprijatelj zaurla od radosti. No Maro prodirahu preko svoga vođe, i Banae, kralj Lava, pade razbijene lubanje.

U isto vrijeme odjekne bojni krik Mara i sa strane sela. Puška je Engleza već dulje vremena šutjela. Lijevo se krilo Lava baci smeteno na vlastite ljude. Nastade komešanje u njihovim redovima, i počnu uzmicati. Misa je sa svojim bojovnicima neopaženo napao neprijatelja sa

strane. Pa kao što se pod zamahom kose ruši trava, tako je i ratna kijača prorijedila guste redove protivnika. Keletaona stajaše još uvijek zdesna na jednoj pećini. U početku je izmjenjivao taneta sa Maligom i Musumusom, ali to je pucanje s obje strane bilo bez uspjeha. Nevješti i nesigurni strijelci ciljahu od uzbuđenja još slabije. Baruta i olova im nestade, pa konačno posegnu za domaćim oružjem. Tada se prema junaku Keletaonu upravi prava tuča koplja. Od njega se povlače već i sami prijatelji, ali on toga ne opaža. Puškom se odupire navaljujući s desne i lijeve strane. Napokon odbacuje oružje i spretno uzmiče kopljima — sagiba se, diže ih i baca protiv neprijatelja. — Jedna mu se kuka zabode u desno stegno. Snažnom kretnjom je izvlači, okrene koplje i baci ga na Maligu. Ovaj je upravo podigao desnu ruku, da ponovo baci oružje. Neprijateljsko ga koplje pogodi u ramene šupljine.

»Keletaona, spasi se! Singave je pobijeđen,« doviknu osamljenome borcu sa svih strana. Svaki je daljni otpor uzaludan. Junak se povlači i nastoji da se zakloni iza kamenja. Spašen je.

Maro su si opet osvjetlali lice kao pobjednici. Bojno polje pokriva dvadeset i četiri mrtvih na strani pobijeđenih i trinaest na strani pobjednika. Među mrtvima je Banae, stari kralj Lava, i jedan od čarobnjaka, koji su doveli do rata.

Još za vrijeme boja pozove Niuliki po glasniku o. Chanela, »pitera« - »čovjeka molitve«, na bojište.

Poslije boja bace se uz užasne jadikovke žene i djeca na svoje mrtve i ranjene nastojeći,

da im različitim urođeničkim sredstvima zaustave krv, što je navirala iz njihovih rana. Bacaju se na krvlju natopljenu zemlju i brižno je sabiru do posljednjega zrnca. Druge liže krv sa trave, biljki i cvijeća.

Ondje se neke žene i djevojke sagiblju nad jednom lješinom. U tijelu paloga ratnika još uvijek stoji zavinuta kuka prekinutoga koplja. »Fakavelikele ga je pogodio!« protuži žena i baci se u divljem bolu preko pokojnika zagledavši se ukočeno u rogožinu, koju je ponijela sa sobom. Dijete si uz bolan jauk razdire školjkama i noktima ramena i grudi. Tada se slučajno spusti na rogožinu jedna mušica. Žena se brzo sagne i savije pletivo. Tužaljka umukne. »Te je mauli, njegova duša,« klikne ona. »Furi-Vao, srčani otac junačkoga Keletaona, ušao je u »noć molitve«. On sada uživa dragocjene plodove sa drveta »pukutala« i kupa se u jezeru Vaiola.«

Lješine, slomljena koplja, razbijene kijače, ratne sjekire pokrivaju bojno polje.

Tri Evropljanina izlaze iz šume. Crni talar odaje, da je jedan od njih svećenik. Ostala su dvojica odjevena kao laici. Bol i blagost razlile se blijedim licem duhovnika — to je o. Petar Alojzije Marija Chanel. Dvije godine već radi bez uspjeha kao misionar među ovim divljim otočanima. Brat Marija Nizier dijeli s njim sve teškoće mukotrpnoga misijskog života. Jedino, što su dosada postigli, bilo je poznanstvo sa Tomom Boogom, koji boravi već dulje vremena kao doseljenik na Futuni, pa misionarima daje po koji koristan savjet.

O. Chanel htjede da najprije potraži ranjenoga kralja Niuliki-a, ali se putem namjeri na

njegovog nećaka Mailea. Ranjenik se odmah u početku borbe dovuče do nekoga grma. Svećenik uvidi na prvi pogled, da je pali bojovnik na umoru. Nadvije se nad njim. Bilo mu jedva kuca — dah zastaje. Otac ga zovne imenom. Umirući otvori oči.

»Poznaješ li me, Maile?« upita blago misionar. Bojovnik potvrdi spustivši vjeđe, a blijede se usne pomaknu.

»Tvoja duša odlazi u kuću smrti. Maile, hoćeš li, da budeš sretan?« — I opet umirući dade znak, da želi.

»Vjeruješ li, što sam vam propovijedao? Vjeruješ li, da te Bog želi uzeti u lijepi »Epuri« (raj)? Hoćeš li primiti vodu života?«

»Da, Pitero,« dahne poglavica. U isti čas podigne ruku i posegne za misionarevim križem. Svećenik mu ga položi na grudi, a Maile ga posljednjim naporom pritisne na srce, koje je sve slabije kucalo. Otac mu bez oklijevanja podijeli sv. krst. Tihi osmijeh razlije se licem bojovnika, umiruće oči upire u svećenika, koji moli. Maileova se duša odijeli od tijela i vrati svome Bogu.

O. Chanel se požuri do kralja, za koga se upravo zauzeo brat Nizier. Kralj se bojao, da ne izgubi života. Rana bijaše velika i teška. Mrk i potišten, naslonjen na ženu i kćerku Floru teturaše u susret misionaru. — »Poći ću za svojim junacima dolje u Falemate, stan mrtvih,« reče misionaru. Teško je govorio, gubitak krvi ga je oslabio.

Svećenik otkrije, da rana nije baš opasna. Ali on uhvati kralja odmah za riječ i reče: »Onda moraš postati kršćaninom i moliti se Bogu!«

»Sada ne,« odvrati Niuliki. »U Poi me možeš poučiti.«

»Što, ako umreš; onda je sve prekasno.« — Kralj ne odgovara. Otac uvidi, da ne će ništa obaviti pa mu zavije ranu i natare sljepočice osvježujućim sokovima.

Tada dotrči k misionaru mladić Logoasi i klikne: »Oče, brzo, Maitala umire!«

Misionar pođe za dječakom do drveta, u čiju je sjenu bio položen mladi princ. Ležaše u nesvjestici. Glava mu je klonula na ruku mladića, koji ga s ljubavlju gladi po crnoj kosi.

»Oče, naš prijatelj Maitala ide k Bogu,« prozbori dječak. U oku mu zasja suza. Svećenik klekne uz onesvještenoga mladića i opipa mu bilo. »Još ne, Maitane,« obrati se on prema prijatelju. »Maitalova duša samo spava.«

Tada pregleda ranu. Sjekira je doduše zadrla duboko, ali život ne bijaše u opasnosti.

»Hajde donesi brzo vode iz potoka!« reče ožalošćenome Logoasiju.

Dječak posluša i donese vode u kokosovoj ljuski. Pomoću prijatelja očisti misionar ranu i zavije je. Zatim opere onesviještenome boju s lica. Mladić ležaše smireno u naručju svoga prijatelja. Hladno pranje ga osvježilo, pa je bilo kucalo sve brže. Još nekoliko kapljica alkohola, i on se osvijesti i otvori oči.

»Maitale, poznaš li me?« nagovori otac mladića. Zahvalni pogled bijaše odgovor.

»Jadno dijete, da bi bar naskoro upoznalo svoga Boga!« prošapće samilosno misionar. Tada naloži prijateljima, da Maitalu odnesu u Poi.

Brat Nizier pobrine se za kraljeva ministra Maligu. Ovaj mrko i zlovoljno primi njegovu uslugu — ne htjede se zadužiti kod mrskih bijelaca.

Toma Boog sahrani svoga engleskog zemljaka na istome mjestu, gdje pade, a zatim izmole sva trojica »Oče naš« za ispokoj njegove duše.

Svršivši posao nadvila se noć nad krvavom pustoši. Misionar i njegov pomoćnik klonu umorni na pijesak; tu će prospavati noć. Ali Apostol Futune ne usnu još dugo. Prejaki utisci zaokupljaju njegovu dušu. Tamo sa bojišta odjekuju duboko u noć smrtne tužaljke nad palim junacima.

Kada je brat usnuo, baca se o. Chanel na koljena. Nad njim se šuteći nadvilo zvjezdano nebo, a on moli od Boga milost za taj nesretni narod: »Daj mi njihove duše, ta to je moj narod! Gospodine, Ti si mi ga povjerio! Želiš li, rado ću za njihov spas žrtvovati vlastiti život!«

SVEČANOST NA BRDU

Bijaše vruće, nepodnosivo vruće i za same otočane Južnog mora. Od sunca ispržena ledina pružila se kao žutosmeđe lavlje krzno. I dolje na obronku, na pragu prašume, objesilo se prema tlu uvelo lišće banana i žeđalo ono malo oskudne rose, što je noću vlažila usne isušene zemlje.

U brdima živjelo se još nekako, ali dolje u Singavi, gdje su se sunčane zrake odbijale od strmih pećina kao od gorućeg ogledala, bilo je zaista nesnosno. Nije dakle čudo, što su stanovnici Futune odlučili, da proslave svoju svečanost u zračnim brdima.

Nastalo je već doba, u koje obično počinju tropske kiše — ali ove godine ih nema. Od nevolje odluči »vijeće staraca«, da gradnjom hrama i svečanošću umekša svoga boga.

Na brdu bijaše vrlo živahno. I pobjednici i pobijeđeni pozvani su na svečanost, koja je imala da započne navečer. Hram, zapravo bijednu kanaksku kolibu, skoro će dovršiti. Na osam neizrađenih drvenih stupova stavili su naokolo nekoliko poprečnih kolaca i povezali ih lijanama. Za zidove poslužilo je gusto granje povezano korijenjem, povijušama i što je već bilo pri ruci. Iz sredine te građevine strši kolac. Oko njega polažu na poprečne grede lišće banana, pa tako dobiva krov jajolik oblik. Konačno bi pomoću kamenitih sjekira izglađeno nekoliko komada drveta, od kojega sastaviše niska vrata.

»Neka atua Maguga proždre toga Pitera!« promrmlja jedan od urođenika nastojeći uzalud, da na ulazu pričvrsti poprečni stup.

»Ha, ha! A zašto, prijatelju Katea?« nasmije se jedan, kome nije izbjegla tiha kletva. Zar da postane slijep, gluh i nijem kao i bog smrti, atua Maguga?«

»Koga to misliš, Vaitoso?« upita treći otirući s ustiju crveni sok sažvakanog betela.

»Ja nikoga. Ali Katua želi, da Pitero pođe k atui Magugu,« nasmije se Vaitoso još glasnije.

»To ne bi bilo loše!«

»Onda si mora Katea priuštiti malo bijeloga mesa prije, nego ga prepusti atui Magugu,« dobaci neki starac, što čučaše na zemlji.

»Pitero baš nije slastan,« reče Vaitoso, »bolje, da si za „božansko jelo“ odabere ugojenog mastera Tomu.«

Zvonki smijeh staroga ljudoždera izazove Kateu još više, pa ljutito odgovori: »Savjetujem ti, da ovu stvar o „božanskom jelu“ najprije predložiš Niulikiju, pa ćeš dobiti milostivo dopuštenje, da se najprije sam legneš na roštilj. — Meni nije do njegova mesa već se ljutim, što mi nije dao oruđa za gradnju hrama. Da smo imali sjekiru i čavala, ne bismo se trebali toliko mučiti na toj vrućini.«

»Mjesto da nam praviš tek na ljudsko meso, donesi radije još svežanj bananovog lišća!« vikne jedan s krova Vaitosu.

Dobročudni Vaitoso dobaci još nekoliko šaljivih primjedaba pa se spusti prema grmlju. Na rubu šume namjeri se na skupinu mladića. Ležali su i čučili brbljajući u sjeni jednoga drveta.

»Ej, vi ništarije,« dovikne im Vaitoso na prolazu, »pomozite mi narezati banana. Kod jela ćete biti dakako prvi!«

»No i ti nisi nikad posljednji!« naruga se jedan od mladića, a ostali se nasmiju ni ne maknuvši iz svoga mira.

»Da, to bi još trebalo, da vam pomognemo kod gradnje vašega kumirskog hrama!« vikne za njim dosta glasno Logoasi.

»Budi oprezan i ne izazivaj starijih prije vremena!« opomene ga Maitala, čija je rana zahvaljujući misionarevoj njezi brzo zarasla.

»I ti nijesi dosta odvažan!« prihvati opet Logoasi. »U duši pristaješ uz misionara pa ćeš se prije ili kasnije morati da odlučiš na otvoreno priznanje. Samo još smjela odluka s tvoje

strane, Maitala, i sva će se mladež na objem otocima povesti za tobom.«

»Priznajem,« odvrati mladi princ, »ljubim misionara. On me u bolesti njegovaše kao majka. Tješio me svojim pjesmama i pripovijedao mi o pravome Bogu, o hramovima u svojoj dalekoj domovini, i meni se to svidjelo. Rekao sam mu, da, kad jednom postanem kraljem, mora i nama sagraditi lijepu crkvu, i svi će otočani postati kršćani. Ali, dragi moj Logoasi, još nije nadošao čas. Pomalo, prijatelji!«

Logoasi zabaci nestrpljivo glavom: »Ti, Maitala, kao i tvoj otac samo zavaravaš Pitera s praznim riječima!«

»Maitala ima pravo,« zagovaraše Maitan princa. »Ta i sam Pitera želi, da ne radimo bučno i nerazborito.«

» U odlučnom času možete sigurno računati na me,« nastavi Maitala. »Zasada bi svakim nerazboritim korakom samo otešćali čitavu stvar. Moj otac štiti još uvijek misionara Pitera svojim ugledom, Ali ja znam, da ima ljudi, koji naprežu sve sile, da misionara osumnjiče pred kraljem i unište kršćansku vjeru na otoku. A Musumusu ljubomorno bdije nada mnom. Boji se, da bih pomoću Pitera i mladih ljudi mogao zajesjti na prijestolje.«

U isto vrijeme začuje se s visine mrmor glasova. Trublje i školjke pozivaju na svečanost. Mlado se društvo podigne i pođe polagano prema glavici brda. Neprestano su stizavale nove skupine teško opterećene ribama, bananama i drugim jestvinama. Došao je i brat Nizier. Misionar ga posla, da isprosi nešto hrane. Obojica su potpuno ovisila o kraljevoj milosti i milosrđu. Preko njega dobivali su oni ži-

vežne namirnice. Ako ih je on nehotice ili od zlovolje zapustio, morali se zadovoljiti odvratnim crvima, budući da im malen vrt još nije donio plodova. Danas je misionar uzato dobio još i goste sa misijske lađe »Sancta Maria« pa bijaše prisiljen, da isprosi hranu.

Svečanost započe diobom hrane. Niuliki, urešen znakovima svoje časti, zauzme mjesto pred hramom. Za prijestolje služio mu kockasti, metar visoki »božanski« kamen, kakav se nalazi pred svakom kraljevskom kolibom. Taj kamen bijaše uroñenicima svet, i samo ga se kralj smio dotaknuti.

Žene donesoše pred kralja svoje košare s jelom. Tada kralj razdijeli jelo među poglavice pojedinih dolina, a ovi su opet dijelili svojim podređenima.

I brat Nizier se postavio u krug poglavica, ali Niuliki se pričini, kao da ga ne vidi. Kada je brat nastojao, da se progura naprijed, okrene mu kralj namjerice leđa. Brat je razumio, što to znači, i htjede se vratiti kući. U taj čas povuče ga netko za rukav. Bio je to Maitala. Namigne mu, neka pođe za njim, a onda mu pokaže iza hrama košaru banana i »tarosa«. — »A sada idi brzo, da te moj otac ne opazi!« šapne on bratu.

»Zar se tvoj otac ljuti na nas?«

»Ne znam. — Pozdravi mi misionara!« — i Maitala se požuri opet prema skupini poglavica. Međutim je pomirbena svečanost započela. Oko kolibe plamsale su vatre. Sunce je upravo zašlo, i noć je naglo ovijala doline i uvale otoka. Na tamnomodrom nebu zasja srebrni mjesec, a na istoku nad morem spusti se magla.

Pred kamenom stajaše kralj poduprt o koplje. Musumusu i Farema, prvi poglavice, rasprostru nad božanskim kamenom rubac oslikan crvenim i crnim uzorcima. Još uvijek vladaše duboka šutnja. Niuliki započe molitvu: »Fakavelikele, koji si razljutio zemlju, spusti se k nama iz noći molitve! Gle, zovemo te na počinak. Fakavelikele, Fakavelikele, usliši nas!«

Jedva što je kralj to izrekao, kadli se oglase mukli udarci bubnjeva. Najprije polagano, a onda sve brže, dok nijesu naličili gromkoj grmljavini. Istodobno se podigne i zaglušna vika mnoštva: »Fakavelikele, usliši nas!« Usto su muževi, žene i djeca udarali nogama o zemlju, da je sve tutnjilo. Buka na nekoliko časaka prestade, da opet započne novom snagom zamirući duboko u šumi. — A tamo na istoku zgusnu se naslaga magle u klupko oblaka. Od vremena do vremena sijevnu u daljini, a onda zatutnji daleka grmljavina . . .

I opet zavlada šutnja. Farema stupi u krug vatre. U njegovim je očima neugodno odsijevao plamen. Oduljim govorom razjasni on svrhu svečanosti. Govorio je o strašnoj suši, i kako je vijeće staraca odlučilo, da se na međi zemlje pobjednika i pobijeđenih podigne hram, da se molitvama umekša božanstvo. »A zašto se Fakavelikele ljuti?« upita on pojačanim glasom. »Treba li to mnogo istraživati? Tko se usuđuje prezirati naše najsvetije običaje? Tko se je drznuo opakom rukom dotaći svetih stupova i sjesti na božanski kamen? Tko tako smjelo poriče, da u grudima kralja i poglavica prebiva božanstvo?«

Tamna sjena zastre Niulikijevo lice, šaka mu se skupi. »Znamo, tko hoće da uništi naše

svečanosti i plesove. Znamo, tko diže sinove protiv njihovih otaca.«

Sakupljeno mnoštvo počne bijesno mrmljati. Sve se jače kotrljala grmljavina skoroga nevremena.

»Ali danas ti, veliki Fakavelikele, obećajemo, da ćemo paziti na tvoju čast i kazniti one, koji te preziru.«

Sa Mont Ponkea zastrtoga oblacima bljesnu oštra munja. Udarac groma potrese zemlju. — Nad gorskom glavicom zahuči vjetar, a »božanska« koliba zajeca. Vatre načas utrnu, da još jače usplamte.

»Gledajte, Futunjani!« zaključi govornik. »Fakavelikele nas je uslišao. Na vatrenim kolima spušta se on sa svoga prijestolja i donosi nam kišu i blagoslov za naša polja.«

»Kiša! Kiša!« klicalo je mnoštvo.

U taj čas skoči u krug vatre neki mladić. To je Logoasi. »Ne, ne će biti kiše,« klikne on jakim glasom. »Ne govori vam to grmljavinom Fakavelikele, nego Bog, Gospodar neba zemlje. I tako dugo, dok ne uzvjerujete u Onoga, koji tamo gore pali svijetlo, dok se Njemu ne ne poklonite, nemojte se nadati kiši!«

Mnoštvom zavlada najprije nijemo čuđenje zbog mladićeve smjelosti, a zatim se s jedne strane začuje bijesno mrmljanje i kletve, a s druge smijeh zbog ludoga proroštva. Logoasi ostavi čvrstim korakom krug vatre. Neki mu se od prijatelja pridruže, i to najviše zato, da se uklone srdžbi starijih. — Vjetar rastrga oblake i rastjera ih preko mora. Kiše nije bilo. Kad su mladi kršćanski učenici sašli s brda, sjao je na vedrom nebu mirno i lijepo »Južni križ.«

GLASNICI BURE

Svečanost na brdu i Logoasijev odvažni nastup probudio je samo jaz između misionarevih prijatelja i neprijatelja. Neki su od mladićevih prijatelja osuđivali doduše njegov ispad, ali su ga ispričavali njegovom žestokom naravi. Drugi su se opet veselili, da je kamen konačno pomaknut s mjesta. Misionar sam ukori potajno odviše revnoga učenika i upozori ga na pogubne posljedice u slučaju, da se njegovo proroštvo ne ispuni . . . U sebi je svećenik zahvaljivao Bogu, što je propovijedanje Evanđelja počelo donositi plodove.

S druge strane upotrijebili su poglavice i kraljeva rodbina sve, da Niuliki zamrzi misionara. Kralj bivaše sve hladniji, izbjegavaše susretaj sa svećenikom, te konačno odluči, da se iz Poija preseli u selo Tamana, samo da se riješi opomena, da prihvati kršćanstvo.

Toliko željena kiša pala je tek za pet dugih sedmica. Kad je kiša pala, otok se ponovo zazelenio, i sve se ovilo u proljetno ruho.

Misionar svrši svoje jutarnje molitve i sv. Misu te pođe u vrtić, što ga je s bratom uredio uz kolibu. Ali gle! Njegovo se inače tako vedro čelo namršti, kad je počeo pregledavati svoju ljubimčad, mlada drvca i nasade. Velika, lijepa banana je uništena, a i ricinusov grm, dok je gredica tarosa kao prekopana. Zlobna je ruka očito u noći počinila štetu. Tada uzme motiku i pođe prema sjevernoj strani vrta. Ovdje bijahu njegovi osobiti miljenici, ali i oni su stradali od zlih ljudi. Sva su mu kokosova drvca bila iščupana zajedno sa korijenom. Samo su nasadi

naranača ostali pošteđeni. Brižni vrtlar pregleda biljčicu po biljčicu, je li oštećena, pa ih opet zasadi u zemlju.

Dok je tako radio, popelo se troje djece — dva dječaka i jedna djevojčica — na nisku ogradu vrta. Isprva gledahu šuteći i začuđeno svećenika, a onda ih uhvati obijest. Sjeli su na zid i njihali svojim smeđim nožicama.

Prigušeno se smijahu i oponašahu svaku misionarevu kretnju. K tome počnu derati napjeve, koje su čuli od misionara i kršćanskih učenika. Od vremena do vremena dozivahu: »Pitero, ka kau« — »Oče, dođi, dođi!« — »Dječice, dođite vi k meni!« odgovori im prijazno misionar. — »Ne, ne, ti bi nas bacio svojim svinjama,« derala se djeca, kada im se misionar približio, i začas su se spustili na vanjsku stranu zida. Ali, jedva se misionar prihvati posla, osvanu i opet njihove glavice povrh zida. Sada legoše potrbuške na zid i počnu se vježbati u plivanju. Kod toga izgubi jedan od mališa ravnotežu i pade uz glasni krik naglavce u grmlje. Ostalo dvoje prestrašeno pobježe. Misionar se požuri k malome lopovu i izvuče ga iz grmlja. Uhvativši ga za ručice upita: »Ne bi li ti htio pogledati, što je lijepa imam?« Mališ ga najprije plašljivo pogleda, a zatim kimne glavicom. — »Pozovi i svoje drugove!« — Ovi su sve izdaleka promatrali, a kada ih je mališ pozvao, usudili se i oni bliže.

Misionar ih povede u svoju kolibu. Slijedili su ga oklijevajući. Najprije uđe mali vještak u skakanju držeći drugoga dječaka za ručicu, a iza ovoga capkala je djevojčica. Djeca su radoznalo uprla oči u oltar, i čini se, da ih je veliki mjedeni križ najviše zaokupio. Od pu-

sta straha i čuda ne progovoriše ni riječi. Mala se djevojčica prva snašla i pokazala prstićem prema kipu Majke Božje, koji je stajao iza križa. — »Sviđa ti se, zar ne?« upita je misionar. Međutim se i dječaci usmjele, pa se stariji konačno usudi prići k oltaru, da kažiprstom opipa, jesu li zavjese od kamena.

»Dođite, djeco, pokazat ću vam još svašta lijepa,« reče im sada svećenik i sjedne sa biblijom na panj, koji mu je služio kao stol, stolac i jastuk. Jedan se od dječaka nagne preko misionarevog ramena, a ostalo dvoje djece sjedne kraj njega u pijesak. Tada im počne pokazivati obojene slike. Kadgod je misionar otvorio novu sliku, klicali su od veselja i pljesnuli ručicama. Pripovijedao im je o Josipu Egipatskom i na to nadovezao pripovijest o Isusu, kojega su također braća prodala i nevinoga osudili na smrt; ali on je uskrsnuo i sada vlada kao moćni kralj na nebu.

Brat je međutim pripravljao ručak. Misionar nastojaše, da mališi nauče znak križa, ali sa njihovom je pobožnošću bilo svršeno. Njihove oči i čitava duša spustila se u bratov lonac. Uzalud je nastojao, da male lopove pošalje kući. Čim je jelo bilo gotovo i istreseno na bananov list, ispruži se prema njemu šest nepozvanih ručica.

U isti se čas vrata naglo otvore, a unutra stupi uz užasnu viku urođenik. — »Gdje su mi djeca? Ja ne ću, da ih začaraš kao i druge mlade ljude na Futuni!« — Uzalud ga je misionar mirio. — »Nikada više, da ih se nisi usudio mamiti u kolibu!« vikao je divljak i udario šakom svećenika u prsa. Ovaj zatetura preko

panja te padne prema jednome stupu kolibe i odere si kožu na sljepočici.

Urođenik bijesno izgura djecu napolje.

Misionar ga sažalno pogleda i reče otirući krv sa obraza: »Čas milosti još nije kucnuo. Ali ništa zato. Bez krvi nema spasenja.«

DRUGI NIKODEM

»Velečasni! Jedno vam samo kažem, da se ovako nešto prvi i posljednji puta dogodilo u ovoj kolibi. Ovaj čovjek neka mi više ne prekorači praga, inače će se upoznati s mojim bretonskim pesnicama.« S ovim riječima postavi brat Nizier pred misionara kutiju od konzerve s vodom, da si ispere rane.

Otac pogleda spočitljivo vatrenoga Bretonca. »Dragi brate, je li to govor jednoga misionara? Zar vi želite za te bijednike podnijeti mučeništvo? Ne kaže li Spasitelj: Oče, oprosti im, jer ne znaju, što čine!«

Brat mu htjede odgovoriti, ali u to stupi u kolibu mladić. Misionar držaše ljevicom na rani vlažan rubac, a desnicu pruži prijazno došljaku. »Ti ovdje, dragi Sagogo! Što te vodi ovamo?«

»Zove te kraljev ministar Maligi,« odvrati mladić. »Njegova ga rana opet užasno peče, i čitava mu je nadlaktica natekla.«

»Idem odmah, a ti ćeš me pratiti.« Uz ove riječi uzme svećenik svoj tropski šešir i štap.

»Ali, oče, ti krvariš,« napomene Sagogo i pogleda zabrinuto misionarevu ranu. »Tko ti je to učinio?«

»To nije ništa. Hajdemo!« reče misionar i bez ikakva razjašnjenja ostavi s mladićem kolibu.

Sagogo mu reče putem, da su prošle noći neprijatelji zapalili Logoasijevu i Maitanovu kolibu. Učinili su to iz osvete zbog Logoasijevog smionog ispada na kišnoj svečanosti. Oba su prijatelja pobjegla k Pipisegi na otok Alofi. Svuda progone na sve moguće načine kršćanske učenike. Nađu li si koje zgodno mjesto za molitvu, bune ih vikom i izazivanjem. Kad legnu na počinak, drmaju daskama, na kojima leže. Zatim prijete smrću onome, tko će posjetiti misionara. A i kralj, čini se, ima kod svega toga svoje prste, jer im je zabranio, da misionaru donose hranu.

O. Chanel obodri mladića, da ustraje usprkos svim progonima. Dade mu za uzor svete mučenike, a usto preporuči njemu i prijateljima, da budu razboriti. Neka ne izazivaju neoprezno neprijatelja, a k njemu neka dolaze samo noću. Doći će već mirnija vremena. K tome zamoli mladića, da mu jednom zgodom pošalje princa Maitalu.

Međutim stigoše do Maligove kolibe. Sagogo htjede unići, ali se povuče, čim zaviri unutra. »Kralj je kod ministra,« šapne on misionaru. »Idem da potražim Maitalu.«

»To je baš zgodno,« pomisli misionar. »Vidjet ću, dade li se što učiniti.« U tamnoj je prostoriji jedva prepoznao kralja. Niuliki je sjedio na rogožini podvijenih nogu. Kraj njega ležaše bolesni Maligi.

»Alofa atu,« pozdravi o. Chanel i pruži kralju desnicu. Niuliki, a još više Maligi bijahu u neprilici zbog toga posjeta. — Kralj dade mi-

sionaru znak da sjedne, ali ne raspusti povezane kose; to bijaše znak neprijateljskog držanja. — Međutim se svećenik pričini, kao da ne opaža hladna dočeka.

»Zašto,« počne misionar prijazno, »zašto kralj Futune ne dolazi više u moju kolibu? Je li kralj žalostan ili se ljuti?«

»Pa ti znaš,« odvrati Niuliki izbjegavajući odgovor, »da sam sada u selu Tamana, a ti u Poi. Molio sam te, da dođeš za mnom, pa nijesi htio.«

»Morao bih graditi novu kolibu,« odvrati mirno o. Chanel. — Kralj ne bijaše baš oduševljen tim razgovorom pa počne sam za sebe mrmljati i napokon ustane.

Maligi nastojaše, da skrene razgovor na drugo, pa uspravivši se upita svećenika:

»Pitero, zar te je tko udario? Ta iz rane ti teče krv!«

Misionar lagano slegne ramenima i reče:

»Ništa to nije i ništa ne znači. Za uvrede i boli, koje mene stizavaju, ne tužim se, ali da se mladići,« — uz ove se riječi okrene prema kralju, »da se zlostavljaju i progone oni, koji me posjećuju, pa im se pače i krov nad glavom pali; to mi nije pravo i protiv toga dižem svoj glas. To bi ti, Niuliki, morao spriječiti, hoćeš li zaista da budeš moj zaštitnik!«

Kralj okrene misionaru leđa, nasmije se u neprilici i reče: »Tko ti kaže, da ja to odobravam? Ako te tko vrijeđa, imaš u svako doba pravo, da ga baciš iz svoje kolibe, a brigu za sigurnost prepusti meni!«

»Ne radi se o meni. Meni možete poharati polje i bašću, možete me u mojoj vlastitoj kolibi izgrditi, tući, da, i život mi uzeti, sve ću to rado podnijeti, da vas obratim. Da, Niuliki, zaklinjem te živim Bogom, ostavi svoje praznovjerje!« — Glas misionarev postade topliji, oko mu zasja, i neki nadnaravni sjaj ovije čitavi njegov lik. »Gle, ja sam ostavio domovinu, svoju lijepu domovinu; ostavio sam divne crkve, u kojima se ljudi klanjaju Gospodaru neba i zemlje; rastao sam se sa dragim prijateljima i vjernim ljudima, koji su me kao pastira slušali s pouzdanjem. Došao sam k vama na ovaj otok. Poučavao sam vašu djecu, njegovao sam bolesnike i ranjene, tješio umiruće. A što mi je sada plaća? Tražim li od vas bogatstvo kao trgovci? Morate li za mene raditi? Ništa od svega toga! Samo vaše duše hoću da spasim. Ostavite svoje krive bogove, razorite njihove hramove! Niuliki, Niuliki! Ne izazivaj srdžbe Božje! On, koji raspršuje oblake, doziva sunce i žeže polja, mogao bi sakupiti i nebeske oblake te udariti vas burom i nevremenom. Samo jedan Njegov mig, i ti bi zajedno s otokom mogao iščeznuti u morskim valovima. — Obrati se, dok ne bude prekasno!« Uz ove posljednje riječi sklopi misionar moleći ruke, a u oku mu zasja suza.

Niuliki je isprva očito pogođen gomilao kopljem pijesak. Zatim mu oko ustiju zaigra prezirni osmijeh, pa reče slegnuvši ramenima: »Nitko te nije zvao ovamo. Tko hoće, može postati kršćaninom. Uostalom imam posla u Veli.« — Tada bez ijedne oproštajne riječi ostavi kolibu.

Čitavo ovo vrijeme nije Maligi progovorio ni riječi, već je plašljivo pogledavao sad misionara, sad opet Niulikija. Bojao se, da kralj ne plane. Tek, kad bijaše siguran, da je kralj iza-

šao, reče: »Pitero, ne boj se kralja! On se ne usuđuje staviti ruke na tebe. Ja ga poznajem. On te u duši ljubi i štuje. A ostalih se starijih ne trebaš bojati, jer čim te je kralj uzeo jednom pod svoju zaštitu, postao si mu rođakom, i Niuliki je dužan osvetiti svako nasilje na tebe.«

»Maligi, ja se nipošto ne bojim proliti krvi za vaše duše,« odgovori o. Chanel. »Ne, ja slavim onaj blagoslovljeni čas, koji će mi donijeti tu slavu. Da, već u duhu gledam, kako topla krv moga srca natapa ovu zemlju. Vidim, kako klije sjeme kršćanstva i kako zriju zlatni valovi žita. I mnogi će Nikodem, koji sada u noćnoj tami traži Spasitelja, stajati tada odvažno na grobu umorenoga misionara. I tebe, Maligi, vidim! — Sada još kolebaš, ali ćeš jednom muževno pristati uz Raspetoga!«

Misionar stajaše pred divljakom kao neko nadnaravno biće.

»Vi ste kršćani ipak neobični ljudi,« zadivljeno će Maligi. »Kličete, kad vas se grdi; ljubite one, koji vas mrze, a zlo naplaćujete dobrim.«

»Kad upoznaš Onoga, koji je za svoje neprijatelje umro na križu, ne ćeš se tome čuditi.« Misionar mu tada toplo ispripovjedi, kako je Bog iz ljubavi prema ljudima poslao svoga Sina na ovaj svijet, kako je taj Božji Sin za nas trpio i umjesto da se osveti, molio je na križu za svoje krvnike.«

Urođenik slušaše plašljivo misionara pa reče: »O, to je vrlo lijepo! Mladi ljudi mogu učiniti što hoće, ali ja sam za to prestar. Možda jednom, kad mi se približi svršetak; onda mi možeš dati vodu milosti. Do onda se strpi, Pitero, strpi se!«

»Da, Gospodine, daj mi strpljivosti!« uzdahne misionar.

Pregledavši ranu previje je i obeća ministru, da će ga opet naskoro posjetiti.

»Samo pazi, da se ne sastaneš s kraljem!« opomene ga Maligi.

»Zaista, drugi Nikodem!« pomisli na izlazu svećenik.

Kad se spustila noć, stupi u misionarevu kolibu Maitala. Pripovijedaše o. Chanelu, da se sa sestrom Florom preselio svojim rođacima u Avau. »Ta ti znaš, da sam u srcu kršćanin, ali se još ne usuđujem javno nastupiti, da ne razbjesnim oca. Musumusu i Farema stalno ga podbadaju protiv tvojih pristaša. Jedno je vijeće staraca pače odlučilo, da se ima zlostaviti svakoga, koji se krsti ili prije jela u molitvi miče usnicama.«

Misionar obodri mladića, da izdrži, pa makar u potaji obavljao svoje pobožnosti. Svanut će čas milosti, kad će svjedočiti za svoju vjeru. Božja će ruka biti s njime. Na rastanku mu utisne na čelo znak križa, i princ ostavi zamišljeno misionara.

SMETNJE

Svanuo je Uskrs 1841. godine. Progoni su kršćanskih učenika učestali. Zato o. Chanel odluči, da svečanom proslavom velikoga blagdana ojača vjeru svojih učenika. Brat Nizier pripravljaše sve potajno, i za vrijeme Velikoga tjedna ne smjede nitko zaviriti u njegovu sobicu. U uskrsnoj je noći okitio s misionarom kapelu. Pred goli bambusov zid iza oltara objesio je tamnocrvenu zavjesu. Na nju je pričvrstio lji-

ljane izrezane iz pozlaćenog papira. Velika šarena slika nad oltarom prikazivala je uskrnulog Spasitelja, a oko okvira ovili su vijenac od žarkih i bijelih cvjetova. Naokolo prostorija postavili su misionari palmove grane i naročito lijepo lišće, u koje su upleli različito južno cvijeće. Na stropu su visjele šarene zastavice. Za lustere upotrijebili su sedam kokosovih ljusaka ispunjenih uljem.

Već u ranu zoru stiže na proslavu mnogo kršćanskih učenika. Pipisega i njegov prijatelj Namusigano prenoćiše kod Sagogoa, gdje nađoše Maitana i Logoasija. Princ Maitala nije došao, jer je misionar htio, da se još neko vrijeme krije.

Kad su svi bili na okupu, pristupi k oltaru o. Chanel obučen u najljepše misno ruho. Brat Nizier sviraše harmonij i pjevaše misne pjesme. I sami su mladi kršćani pjevali neke pjesme na futunskom jeziku.

Misa se mirno nastavi sve do »Jaganjče Božji«. Tada bane u kolibu neki mladić. Lice mu odavaše užasan strah. Pođe do posljednjih redova i pojedinom mladiću šapće nešto u uho. Mladi se ljudi uznemire. Neki ustanu i pozovu one sprijeda, da ih slijede. Samo Logoasi i Maitan nijesu pošli s ostalima, već su dali odlučni znak, da će ostati u kolibi. O. Chanel je tek kod »Gospodin s vama!« opazio, da ga je većina njegovih ovaca ostavila. Nikako si ne mogaše razjasniti taj nenadani bijeg. Prijeti li opasnost?

Istoga dana, kad je o. Chanel držao uskrsnu proslavu, pozvao je Misa, najhrabriji bojovnik među pobjednicima, stanovnike Futune i Alofija na svadbenu svečanost svoga sina. Došlo je mnogo muževa i žena iz svih dolina i sela.

Svaki donese na dar nekoliko poljskih plodova i voća. Pri tom su naravno računali, da će im sve biti s kamatima vraćeno. Jer Misa bijaše bogat te imađaše cijelo krdo svinja. Danas se imao jedan dio tih životinja razdijeliti među goste. Već se na više mjesta bilo počelo klati, pa je čitavi prostor oko Misine kolibe bio sličan vašaru. Otočani su znali slične zgode iskoristiti za svoju trgovinu.

Toga je jutra neki urođenik iz Fakikia neprestano hodao od skupine do skupine i propitkivao se za Sagoga, jer da ima s njim posla.

»O, Fusea, toga ćeš ti ovdje uzalud tražiti,« odgovori mu neki urođenik. Sigurno opet čuči kod bijelca. Jučer je došao k njemu Pipisega i Namusigano sa Alofija. I ne zvao se ja Vaitoso . . .«

»Da, tako je!« prekinu ga Katea. »Cijela se četa tih izdajica sabrala u gnijezdu bijele guje. Sam Fakavelikele znade, što opet kuju protiv nas!«

»To bi bila divna zgoda, da spalimo ovo gnijezdo. Tako bi se potpuno riješili toga zmijskog legla,« smijaše se Vaitoso.

»Samo kušaj, Vaitoso!« obrati se prema njemu Fusea. »Niuliki bi te mogao zato temeljito okaditi.«

»Kralja se ne trebate bojati,« odvrati Katea, »on će vam još lijepo zahvaliti, ako ga oslobodite teške brige — naravno, bez njegove zapovijedi. Zar ne, Filitika?« Kod toga pitanja gurne Katea svoga susjeda laktom u rebra.

»Sigurno! Ali mi zato ne moraš polomiti rebara!« odvrati Filitika.

»No, onda pričaj, što si čuo iz njegovih usta!« reče Katea.

»Nedavno mi je Niuliki otvoreno rekao, da je nova vjera kriva svemu zlu na otoku. On dobro znade, što mladi ljudi hoće. Oni idu za tim, da njega i cijelo vijeće poglavica sruše i predadu otok Francuzima. Zato bi se ta nova vjera morala uništiti. I ako to nitko drugi ne učini, to će on sam, kao što je to učinio i Lavelua, kralj Walisa. Dakle, »ke tamate le lotu, ke pali« — »neka se ništi vjera, dolje s njom!« klikne bijesno Niuliki.«

»No, sada znate, što kralj misli,« klikne Katea i pogleda pobjedonosno oko sebe. »A sada ću vam još nešto otkriti,« nadoda prigušenim glasom. »Jučer je Lea Sina, Musumusina žena čula, kako je Niuliki rekao jednome čovjeku, „za tjedan dana dignut će se bura, a za dva će tjedna sunce zaći.“ Mislite malo, što to znači!«

»Ako je tako«, mislio je jedan, »onda je najpametnije, da odmah obračunamo. Sada ih možemo jednim udarcem sve uništiti, a ima nas mnogo.«

»Misliš?« pogleda ga Katea ispitujući. »A vi?« upita druge. »Dobro, i vi ste za to. Onda odmah na posao! Potražite si pomoćnike!«

U skupini se nalazio neki dječak. Kad ga Katea pogleda, on obori oči. Čim su se bojovnici razišli, da potraže pomoć, mladić se oprezno odšulja, da javi to kršćanima kod službe Božje.

Naskoro ožive sve skupine ljudi. Muževi posegnu za kopljima i kijačama, a stanovnici Poia požure u svoje kolibe. Kolovođe su hitili od skupine do skupine, i buka postade sve žešća.

Tada osvane Misa na vratima. »Zar je rat?« zapita on začuđeno i podboči se žilavim rukama.

»Ubit ćemo bijelu zmiju, Pitera, a s njime i čitavo leglo,« doviknu mu neki.

»Ubiti Pitera?« upita Misa otegnutim glasom, »I to danas, na svadbeni dan moga sina? — Kušajte samo! Usudite se! U isti čas prekidam svečanost. — S onim, tko položi ruku na Pitera, nemam više posla!« — Ove je riječi viknuo, da se čulo nadaleko. Usto podigne prijeteći pesnicu.

Mnoštvom zavlada malodušje, jer se nitko ne htjede zamjeriti Misi. Katea si od ljutine izgrizao usnice do krvi. »Prokletstvo!« mrmljaše. »Čitava mi je stvar pala u vodu.«

U isti čas opaze, kako se Sagogi sa prijateljima žuri kući.

»Eto bježe!« klikne Vaitoso svojim drugovima. »Za danas i onako nema više ništa, jer gnijezdo je prazno. — Uostalom je bolje, nego da sam ostao bez mirisne svinjske pečenke,« promrmlja za sebe. —

Čim su mladi kršćani opazili, da se uzbuđenje stišalo, vrate se neki potajno misionaru. Maitan i Logoasi razjasniše već misionaru nenadani bijeg ostalih.

Sagogo ispripovjedi potanko događaj kod Mise i oda tajnu kraljevu prijetnju, da će se za tjedan dana dignuti bura, a za dva tjedna, da će sunce zaći. — »Dobro je tako!« reče o. Chanel i uzdigne pogled prema nebu. »To zaista ne bi bio moj najgori dan!«

»Ali, ako tebe ubiju, onda će i nas pobiti,« nadoveže Maitan, »a mi još nijesmo kršteni pa ne možemo u nebo.«

»Ne boj se, moje dijete! Ako se to dogodi, krstit ćeš se u svojoj krvi, a mučenička ti je kruna sigurna,« umiri ga o. Chanel.

Mladi kršćani odluče, da će Maitan i Logoasi za svaku sigurnost ostati uz misionara. Čim opaze s koje strane opasnost, obavijestit će ostale.

Još su se dogovarali, kadli se začuje udarac na vratima. Ona se otvore, a pred njima se stvori Katea s uzdignutom ratnom kijačom. »Htio sam samo vidjeti, jeste li ovdje,« krikne on. »Samo nastavite, mladići! Držite se i nadalje svoga oca pa ćete biti krivi njegovoj smrti!«

Kao uplašene ovce stisnuli se kršćanski učenici oko misionara. A Katee nestade.

Navečer istoga dana povuče se i o. Chanel u sobicu brata Niziera, da nesmetano izmoli svoje molitve. O zid bijaše prislonjena bratova sjekira, večernje ju je sunce obasjalo krvavim svijetlom.

POBJEDA MILOSTI

Od Uskrsa prošlo je šest na oko mirnih dana, ali tako teških kao što su sparni satovi prije oluje. — Bilo je u subotu navečer.

U kolibi stajaše misionar, a pred njim Maitan i Logoasi spremni na odlazak. »Pođite pod Božjom zaštitom, moja djeco, i kušajte, što možete kod Maitale,« reče im toplim glasom. »Tako mora da bude. Sada je došao čas. Predobijemo li njega za Krista, usađena je vjera na otoku. Vidim, da će princa slijediti velik dio stanovnika. Ja doduše mogu umrijeti, ali kršćanstvo na Futuni ne će propasti. — Neka Vas Bog čuva! — Molit ću za Maitalu.«

»Učinit ćemo sve, što možemo,« odgovore obojica i izađu. Još prije negoli stigoše u Avau, sastanu Maitalu na morskoj obali. Princ je upravo s jednim prijateljem i sa svojom sestrom postavljao ribarske mreže između koraljnih stijena.

»Izvrsno!« kliknu oba došljaka. »Upravo dolazimo k tebi.«

»Dolazite li od misionara?« upita ih Maitala.

»Da, i to po njegovu nalogu,« odgovori Maitan.

Princ ostavi sestru i druga, da postave još preostale mreže, a on pođe s prijateljima duž obale. Ovi mu bez okolišanja otkriju uzrok svoga dolaska. Kad Maitala začu misionarevu želju, zamišljeno stade. Šutio je. Oba su prijatelja nastojala, da šuteći otkriju njegove misli. Tada sjedne na koraljni greben posve uz more, prekriži noge i podupre rukom zamišljeno čelo. Za neko vrijeme spusti ruku, pogleda bolno najprije Maitana, zatim Logoasija i reče: »I to sada? Sada, kad su neprijatelji uprli sve sile, da misionara zajedno s vama unište? — Ne, ne mogu! U ovo opasno vrijeme ne mogu otvoreno priznati, što sam. Ne, i opet ne!« Ove riječi izreče prigušenim glasom i opet se zamisli.

»Ti se dakle bojiš?« prekine Logoasi šutnju.

»Da i ne!« odvrati princ pljuskajući uzbuđeno po vodi, koja je ispirala njegove noge. »O, da vidite oblake, koji se sabiru nad višim glavama. Vi ne znate, što vam prijeti. Ja poznam svoga oca i njegovo bjesnilo. Znam, da ne će poštedjeti ni vlastitoga sina. A što se on ne bi

usudio, učinit će za njega moji rođaci Musumusu i Farema.«

Flora i njezin pratilac svršiše posao. Nad obalu i more naglo se spustila noć.

»Tiše, Maitala, idu Tafonov i Flora,« šapne Maitan princu i sjedne kraj njega na pećinu.

»Neka! Oni mogu sve čuti, jer znadu sve, sve,« odgovori Maitala uzdahnuvši.

Oboje se spuste kraj mladića u pijesak na obali.

»Znadete li, da je moj otac zaključio, da uništi bijele misionare, i da se moji rođaci prijete, da će unesrećiti svakoga, tko se usudi prihvatiti kršćanstvo? Zar ne, Floro, ti si sama čula?«

»Ti ćeš dakle otpasti od vjere u pravoga Boga? — Maitala, Maitala, kako sam se prevario u tebi! Ti si kukavica, kukavica, Maitala! Da, boj se samo onih, koji upropašćuju tijelo — a duši ne mogu nauditi! A ne bojiš se Onoga, koji može i dušu i tijelo strovaliti u pakao? O, oče Pitero, plači, plači nad svojim prijateljem, koji te kukavno ostavlja i izdaje svoga Boga!« — Logoasi izreče ove riječi drhtećim glasom.

Sjena njegova vitka stasa jedva se raspoznavala na tamnoj pozadini. Uzdignutom je desnicom opominjući pokazivao prema nebu. — Zatim se okrene na odlazak.

»Ostani!« progovori princ. Jecaj mu uguši glas. Ruke grčevito sklopi na koljenima, a suzne oči upre u valove. Na vodi je plesao i poskakivao odsjev zvijezda. Valovi svjetlucahu fosfornim svijetlom. Noćni je vjetar strujio oštrom koraljnom hridi. — Maitala se teško zamisli. Drugovi ušutješe.

O, kako je često čuo od misionara iste ove riječi o svemoćnome Bogu, koji može strovaliti u pakao i dušu i tijelo. — A sada hoće da izda Boga, da ga izda iz pukoga straha pred ljudima! — »Kukavice!« ozvanjaše mu u ušima. — Pa ipak on vidi, da će do toga doći. — Vidi sebe izbačena iz obitelji, vidi, kako se protiv njega dižu i otac i majka, a rođaci traže njegovu smrt. »O, Maitala, Maitala,« vikala je njegova duša, »ne boj se onih, koji mogu samo tijelo usmrtiti!« — Grčeviti jecaj otkine se ponovo iz njegovih grudi.

Tada se jedna ruka blago ovije oko njegova vrata, i kao iz daljine začuje on dragi Maitanov glas: »Maitala! Maitala! Sjeti se Spasiteljevih riječi: Tko mene prizna pred ljudima, i ja ću njega priznati pred svojim Ocem, koji je na nebesima!«

Princ podigne umorno oborenu glavu. Da, dobro je čuo. Prijateljeva riječ bijaše za nj tračak svijetla u tamnoj noći. Da, on će pred ljudima priznati Onoga, koji će jednom priznati njega pred Ocem svojim nebeskim i svim anđelima. Tada uzdigne glavu: »Ti si me zvao, Maitane? — O, Logoasi, prije si me nazvao kukavicom i rekao mi, da se bojim. Ne, ja se ne bojim javno priznati Krista!«

Rekao je to još nekako nesigurno, kao da sam sebi ne vjeruje. A ipak bijaše istina. Napasnik pobježe, i u Maitaline se umorne grudi vrati radost. — »Ne bojim se za svoj život,« nastavi princ, »rado ga žrtvujem. Ali za misionara mi je. Jer čim javno priznam Krista, dignut će se bura, i misionar će stradati.«

»To i on sam znade — a znamo i mi,« odvrati odlučno Logoasi. »I upravo zato te tre-

bamo. Misionarevo sunce zalazi, i nitko ga ne će zadržati. Njegova i naša sudbina je zapečaćena. — No pristaneš li otvoreno uz nas, slijedit će te sva mladež, jer će u tebi naći čvrsto uporište. Možda se tada neprijatelj ne će usuditi ništa ozbiljna poduzeti protiv misionara. U tom slučaju možemo još uvijek računati na Misu. I Maligi će u odlučnome času prijeći na našu stranu.«

Maitala se pomalo smiri. Milost je u njemu pobijedila strah ljudski. — »Možemo li misionaru javiti, da ćeš otvoreno priznati vjeru?« upita Logoasi.

»Da! I ništa me više ne će odvratiti od te odluke!« — Maitan prihvati ruku prijatelja i pritisne je dugo i toplo na svoje srce.

»Samo još nešto prije negoli se rastanemo,« reče Logoasi. »Što mislite vas dvoje, Tafono i Floro?«

»Slijedit ću Maitalu,« odgovori djevojka. Isto izjavi i Tafono.

»Sutra vam dakle dolazi misionar u posjete. Ljubav s vama, i neka vas Bog čuva!«

Oba su se mladića vratila kasno u noć kući, da jave misionaru veselu vijest. Našli su ga pred oltarom na koljenima.

Slijedećega jutra uputi se o. Chanel u Avau. Išao je mučno i često zastao podupirući se o svoj štap. Groznica mu je lomila udove.

Maitala se upravo popeo na kokosovu palmu. Čim spazi svećenika, spusti se s drveta i požuri mu u susret s Florom, koja je sabirala orahe. Jučerašnja se odluka u njemu još više učvrstila.

Misionar položi ruke na njihove glave i blagoslovi ih. Zatim pođoše do podnožja palme,

gdje sjednu. Iz Maitaline duše nestade svake sumnje, čim mu svećenik razloži, zašto traži, da upravo sada otvoreno nastupi. Dugo je čekao, ali sada je kucnuo odlučan čas. Svetačkim žarom prikaže im junačku vjeru svetih mučenika, i Maitalina duša usplamti. On skoči, uzme misionarevo Propelo i s ljubavlju ga pritisne na srce. »Da, i ja hoću da umrem za Isusa, koji je za me krv prolio!«

Suze ganuća zasjaše u očima o. Chanela. »Ne, moje dijete,« reče blago, »ti ne ćeš umrijeti za svoju vjeru, ali trpjet ćeš mnogo. — Drugi će jedan proliti krv,« nadoda zagledavši se u daljinu, »i ta će krv biti sjeme kršćanstva na Futuni.«

Činilo se, da palma naginje svoje lišće prema borcu za sv. vjeru.

SMRTNA OSUDA

Bijaše peti dan poslije Maitalina obraćenja. Njegov je kraljevski otac ležao na rogožini u zadimljenoj kolibi u Tamani. Glavu je naslonio na ruke te se nemirno bacao sad na jednu, sad na drugu stranu. Konačno se digne i pođe prema vatri u sredinu kolibe. Jednom napola izgorjelom granom razgrne žar i baci u vrući pepeo nekoliko sirovih banana. Zagušljivi dim ispuni kolibu, a kralja napane jaki kašalj. Oči mu se napune suza. Tako se spotakne o posude, koje su stajale u kutu i bile pune kokosova mlijeka. Sadržina se prolije. U toj uzrujanosti i dimu ni ne opazi urođenika, koji upravo uđe u kolibu.

»Tko je?« upita kralj, i novi napadaj kašlja uguši mu glas. — »A ti si, Musumusu? Što te vodi ovamo?«

Musumusu držaše za ruku djevojčicu, bijedno, slabašno stvorenje, čije su velike oči upravo sablasno virile iz dubokih šupljina. Poglavica gurne dijete naprijed, da je skoro palo u vatru. »Malu Matalupu muči neki atua (bog). Pogledaj, bi li ga mogao istjerati!«

»No, mogao si doći i u koje drugo doba!« reče Niuliki. »Međutim dođi, da vidimo, koji je to atua.« Uz ove riječi nemilo uhvati dijete za tanke ručice i postavi ga pred jedan od svetih stupova u kolibi. Naslonivši djevojčicu uz kumirski stup poče joj bambusovim štapićem kuckati po glavi, prsima i udovima. Siromašno je malo stvorenje dahtalo pod nemilim udarcima te konačno počne grčevito kašljati.

»Aha, evo ga! U njoj je atua Muri. Brzo u njegov hram, da ga smirimo,« klikne važno Niuliki. Pokupivši znakove svoje časti pođe s Musumusom i djetetom u obližnju dubravu, gdje bijaše sva sila čunjastih koliba. Bili su to mali hramovi — svaki posvećen drugome bogu.

Niuliki se uputi k hramu atue Muri. U tom hramu bijaše samo jedan kockasti kamen sličan onome pred kraljevskom kolibom, samo nešto manji. Niuliki se uresi znakovima svoje moći, položi dijete leđima na »božanski kamen«, oliči malu crvenom i crnom bojom, a bambusovim štapom išara po zraku različite znakove. Digne opet djevojčicu s kamena i položi na nj bananov list. Na ovo stavi Musumusu kao žrtveni dar nekoliko korijena kave, koje Niuliki prikrije novim listom.

»Atua Muri je pobjegao iz djeteta,« uvjeravaše kralj na svršetku obreda. »Ali, kako je bog opsjeo dijete? Možda pomoću čarolije?«

»To i ja mislim,« primijeti Musumusu uz podmukli pogled, što kralj nije opazio. »Mala se Matalupa nedavno igrala sa dva dječaka kod Piterove kolibe. Ovaj je pozvao djecu k sebi. Musulamu je doduše djecu opet odvukao iz bijelčeva stana, ali je od toga vremena zli atua zavladao djevojčicom.«

»Ovome bijelcu dakle sve polazi za rukom — njemu, koji je došao na Futunu, da od nas učini robove.« — Neugodna vatra zasja u kraljevim očima. »Kako čujem, u posljednje se vrijeme priključilo svećeniku mnogo mladića.«

»Da, govori se. A Logoasi raznosi vijest, da je gospodstvu staraca kraj.«

»Pa zatvorimo mu usta!« odvrati spremno Niuliki.

»Što koristi, ako ga drugi, moćniji potpomažu?«

»Misliš li mene? Ja te zaista ne razumijem. Razjasni mi stvar!«

»Ja ne znam, ali kažu, da se netko drugi otima za kraljevsku krunu.«

»Netko drugi? A tko je taj? Hoću da znam!« i Niuliki se bijesno zagleda u pijesak.

»No da! Netko iz kraljevske porodice posjećuje svećenika te je potajno kršćanin. Tako se govori, ali pobliže ne znam ništa,« odgovori prividno bezazleno Musumusu, a to je kralja još više razbjesnilo.

»Maitala! Je li Maitala?«

»Da, najstariji sin kraljev!«

»Opomeni ga i uputi na dobro!« krikne kralj, a glas mu od srdžbe zataji.

»Da ga opomenem? Ali kako, kad ne sluša.«

»Uputi ga, velim ti! On nije pri sebi!« — Kralj se zagleda preda se, a Musumusu ga nehajno promatraše. Kobnu tišinu prekida opet Niuliki i nastavi: »Pitaš, što da radiš? Radi, što hoćeš! — Ja sam zavolio čovjeka, kojega vi »Pitero« zovete, kad sam bio s njime.« Niuliki stisne usnice, skupi šake od nutarnjega uzbuđenja te nadoda: »Ne kažem, da ga ubiješ, ali ti niti ne branim. Čini, što hoćeš!« Kralj obori pogled, i žarka mu rumen oblije lice.

Na Musumusinom licu zadrhta opaka radost. Osuda o. Chanelu je izrečena.

»Budi bez brige,« odgovori Musumusu, »i prepusti tu stvar meni! Ja ću to već urediti.«

Poglavica pođe s bolesnim djetetom prema Veli, a kralj požuri u svoju kolibu. Ovdje se prividno iscrpljen baci na rogožinu. Čas kasnije digne se opet i ustrči po kolibi. Od vremena do vremena zastane i udara se stisnutom šakom po čelu. »O, ja luđak!« siktaše. »Zašto sam pustio Maitalu iz svoje blizine! Sada mi je jasno, zašto je htio u Avau. Tamo je mogao nesmetano plesti svoje mreže. Dakle krunu mi hoće oteti! — Maitala! Maitala!«

Uto stupi u kolibu kraljeva žena. Vidjevši, da je kralj bijesan, i čuvši, gdje izgovara ime najstarijega sina, upita nestrpljivo: »Što je s Maitalom?«

»Pusti izdajicu! Ne ću više ništa da čujem o njemu.« I Niuliki joj ispriča, što mu je rekao Musumusu.

»Nijesam li ti uvijek govorila, da bi se taj bijeli razbojnik morao maknuti s otoka. A sada imaš! Uvijek si ih zaštićivao i njegovao zmiju na grudima. Sada je zadrla svoje otrovne zube u vlastito tvoje meso. — No da, ali mi žene ništa ne znamo. A tko ima sada pravo? — Ne, ne! Maitali nije glavni krivac. Uostalom, je li posve sigurno, da je istina ono, što ti je Musumusu rekao? — Ali, ako toga prevejanog bijelca ne makneš odmah s puta, doći će svakako do toga. . . .«

Ovako se prepirahu još neko vrijeme.

Uto stiže glasnik Musumuse s viješću, da je sve, o čemu je poglavica kralja obavijestio, na žalost čista istina.

Niuliki pograbi bez riječi ratnu kijaču i pojuri prema Avau. Sagogo, koji ga je vidio, sakri se u grmlje ne sluteći ništa dobra.

U Fikavi sastane kralj opet Musumusu, koji se po poslu bio ovdje zadržao.

»Dakle je istina?« promrsi kralj.

»Na žalost!« I sada Musumusu ispripovjedi, kako je iznenadio Pipisegu kod kupanja. Na pitanje, je li istina, što se govori o Maitali, on mu otvoreno reče, da se Maitala javno priznao kršćaninom. Veći se dio mladića priključio princu. Pa i sam Maitala i misionar to ne taje.

Niuliki je time saznao dosta. Htjede, da nevjernoga otpadnika dovede sada sam k pameti. — »On nije više moj sin!« krikne kralj, »a ti ga, Musumusu, bij i muči, dok se ne osvijesti!«

Stigavši u Avanu uđe kralj u kuću nekoga bijelca imenom Fiale i reče hladno: »Zovni mi Maitalu!«

Na kraljev nalog osvane Maitala pred oca. Mladić se iskreno zagleda ocu u lice, dok je ovaj mrkim i prodirnim pogledom mjerio sina. Ruka mu se grozničavo poigravala kijačom. Šutio je. Tada progovori otac naglasujući svaki slog: »Je li istina, što čujem? Jesi li kršćanin?«

Mladić ostade miran. Očekivaše to pitanje pa mirno odgovori: »Da, istina je!«

»A što tražiš kod kršćana?« upita gnjevno Niuliki.

Šutnja . . .

»Pitam te, što tražiš? Za kojom kraljevskom časti hlepiš? U mojoj je ruci kraljevska moć. Razumiješ li?«

Princ odgovori drščućim glasom: »Mislio sam, da se ne smijem obazirati na zabranu naše obitelji.«

Kralj ušuti. Digne se i izađe bez ijedne riječi.

Maitala se vrati u svoju kolibu. Bilo mu je, kao da se nad njim nadvilo teško nevrijeme. Bacio se na koljena tičući rukama i čelom pijesak. Goruće mu oči ostale suhe. Dugo je tako ležao. Nije znao, da li moli, jer su teške i tmurne misli zaokupile njegovu dušu. Tada mu se pričini, da mu govori neki blagi glas — Maitanov glas: »Tko mene prizna pred ljudima, i ja ću njega priznati pred svojim Ocem, koji je na nebesima.«

Mladić duboko uzdahne: »Da, Gospodine, priznat ću te, priznavati do smrti! O Bože, daj mi snage!«

Još iste večeri sazove Niuliki obiteljsko vijeće, koje zaključi, da se kršćanstvo na otoku

imade uništiti. Time je potvrđena misionareva osuda.

ZAVJERA

Otok Alofi viri iz mora kao cvjetna košara okružena srebrnim valovima. Na sjeveru se pjeskovita obala dosta polagano spušta prema moru, dok na istoku i zapadu kupaju strme pećine svoja podnožja u valovima Tihoga oceana. Ovdje ima mnogo spilja, koje je umjetnička ruka prirode na različite načine ukrasila. Između tih spilja nalaze se jezerca, koja su nastala za vrijeme plime, kad morska voda prodire daleko preko obale.

Naokolo se uzdižu postepeno brda obrasla bujnim rašćem, iz kojega samo ovdje ondje proviruju gole pećine. — Sunce se već naginje prema zapadnom izlazu morskoga puta između Futune i Alofija i baca po valovima dugačke, žarke zrake. Neka lađa plovi sa sjevera prema rtu Vele. Bijelo jedro obasjano suncem pozdravlja obalu Alofija. — Ondje, gdje se niska obala sudara s pećinama, zaokupljeni su otočani gradnjom lađe. Čini se, da bi htjeli, da još prije noći svrše posao.

Upravo se jedan od radnika uspravi i pogleda na more. — »Evo kod Vele jedne jedrenjače!« doviknu drugovima.

»Pa što onda? Sigurno su to ljudi iz Vele ili Asoa,« odgovore ostali ravnodušno ni ne podigavši oči sa svoga posla.

»Ne, jedrenjača dolazi s istoka. Bit će iz Wallisa,« opet će radnik.

»A što se nas tiču stanovnici Wallisa? Brzo, Ninavana, pomozi!« klikne jedan sklapajući razmahnute grede.

Ninavana se vrati na posao, ali prati neprestano stranu lađu. »Gledajte, pristaju kod Asoe!« reče nakon nekog vremena.

Da imadu jednom mir od toga znatiželjnika, pogledaju sada i ostali na more. U isto vrijeme, kada je jedrenjača pristala uz obalu, otisnu se s istoga mjesta lagani čamac i zaplovi prema Alofiju.

»Evo dolazi jedan od naših, pa se možeš propitati za tu svoju lađu sa Wallisa. A sada pomozi!«

Lađica je sa svojim putnicima još poskakivala na valovima, kadli Ninavana dovikne došljaku: »Ej, Katea, nijesu li tamo prijeko ljudi iz Uvea?«

Katea potvrdi.

»Vidite, da sam imao pravo!« slavodobitno će Ninavana.

»Ali što nas se to tiče?«

Međutim pristane Katea i pričvrsti čamac za jedan stup. Pristupivši k radnicima reče: »Da, bila su to tri čovjeka iz Uvea. Jedan je od njih rođak staroga Tafitae, koji stanuje ovdje na otoku. Drugu dvojicu ne poznajem. Ali, čini se, da su sva trojica pristaše nove vjere, jer nijesu obojeni plemenskim bojama, a na vratu nose medaljice. Pošli su u Logoasijevu kolibu.

»Sada će opet moliti,« odgovori Matavaji, jedan od radnika. Čini se, da su se i ostali počeli zanimati za stvar.

»Da, i kovati osnove protiv nas i kralja,« nadoveže žestoko Katea. »Logoasi već svuda

pripovijeda, da će kovati željezo, dok se ne protegne po cijelome otoku, i da se ne boji nikoga u Asoi. — Sada su kod njega ne samo ovi iz Wallisa, nego i svi mladići iz Asoe i Vele. U isto će vrijeme održati sastanak i u Avauu.«

»Onda bi se to moralo pravovremeno predusresti. Konačno će sam Keletaona nahuškati na nas kršćane iz Wallisa, pa će nas zajedno sa našim izdajicama uništiti,« odgovori jedan.

»Što to kažeš, moralo bi se!« klikne Katea uz strastvenu kretnju. »Moramo raditi i to odmah, dok ih još imamo na okupu. Spalimo njihove kolibe i uništimo ih zajedno s misionarima, jer je sutra možda već prekasno.«

»A što će kralj na to?«

»Kralj? Pozovi Musumusu i pitaj njega! Otočani viču u sve većoj srdžbi. Jedni su zato, da se s izdajicama odmah obračuna; drugi misle, da bi se morali dogovoriti s poglavicama. Konačno se složiše i odluče da pitaju Musumusu za savjet. — Četvorica će ga učesnika provesti čamcem iz Vele. Sastanak će biti u spilji, nazvanoj Lita,« završi Katea.

Veći dio toga razgovora čuo je mladi kršćanin Namusigano. Bijaše zaposlen na obali, a od zavjernika ga dijelilo šikarje. Međutim, kako su sada ispadi na kršćane bili na dnevnom redu, nije polagao na to osobite pažnje. Mislio je, da je dosta rano, ako sutra u zoru upozori prijatelje na opasnost. Prečuo je zaključak muževa, da će se još iste večeri posavjetovati s Musumusom.

Radnici se ponovo prihvate posla. Kad se spustila noć, povuku se u spilju, gdje su se imali sastati s došljacima iz Vele. Uska, opasna staza vodi preko kamenja, povijuša i grmlja u

spomenutu pećinu. Zdesna se pećina strmo ruši u more, a slijeva se isto tako strmo uzdiže rastrgano kamenje. Bakljama su si rasvijetlili put. Evo, već su pred nadsvođenim ulazom u spilju. Vijenci svih mogućih povijuša ovijaju stupove i tornjiće, što ih je ovdje stvorila ruka prirode.

Uđu. Začas saberu suha granja, što je pokrivalo tlo spilje, i nalože vatru. Crvenkasti je plamen sablasno obasjavao smeđe likove i obojena lica otočana. Na stupovima i svodu spilje titrale su orijaški povećane, tamne sjene. Iz pozadine spilje odjekivaše jednoličan šum kao bliza bura. Bijaše to jeka morskih valova.

Mišljenja se čitavu večer nijesu složila. Sada poprimi razgovor opet strastveni oblik. Ului, miroljubivi otočanin, odlučno izjavi, da je protiv svakoga zlostavljanja urođenika. To bi moglo dovesti do građanskoga rata, a oni nisu sigurni u pobjedu. Mnogi će starci kao na primjer Misa i Maligi pristati uz mladiće. Na stanovnike se Wallisa pogotovu ne smiju usuditi, jer bi time izazvali osvetu kršćanskoga princa Tungahala, pa Sam Keletaona i svih njihovih pristaša.

»Što se tiče Malige — ja mu također ne vjerujem,« klikne Katea. »A Wallišana se ne trebamo bojati, uništimo li najprije izdajice u vlastitoj zemlji. Smrt svim izdajicama!«

»Ne, poštedimo ljude iz Wallisa,« začuju se povici s ulaza u spilju. U taj čas uniđe u spilju Musumusu sa svojom pratnjom.

»Čemu zlostavljati ljude sa Futune i Wallisa?« prihvati riječ Musumusu. »Hoćete li nauditi Futunjanima, dosta je, da im ubijete svećenika. Ali pazite svakako, da se Wallišanima ništa ne dogodi!«

Katea mrmljaše. Neki opet odobravahu. Ului zabaci još jednom prijedlog, da se urođenici ne zlostavljaju. Ali tada se podignu Musulami, Umutauli i Filitika: »Što, zar ćemo čekati, da nam oderu kožu s tijela? Ne! Smrt svim izdajicama!«

»Ali što koristi, ako uništimo svoju mladež?« upita Musumusu. »Time novoj vjeri nije zadan smrtni udarac. Ubijete li pak svećenika u Poi, onda je kršćanstvo uništeno.«

Nato neki prigovori: »Ostavite svećenika u miru, inače ćemo imati posla s bijelcima. Uhvatimo urođenike!«

Musumusu plane strastveno: »Utucimo svećenika, jer po njemu dolazi vjera. Umre li on, nestat će i kršćanstva.«

»A je li kralj s time sporazuman?« upita Umutauli.

»Da, on to želi,« odlučno će Musumusu. — »To isto zaključili su i kraljevi rođaci.«

Tada se svi slože, da će najprije zlostaviti kršćanske učenike, a zatim će poći u Poi i ubiti misionara.

»Još jedno,« napomene Musumusu. »Pričekajmo, dok svane, da nam se ne spočitne, da smo ih napali noću kao kukavice. — Čuvajte tajnu, da ne dođe do ušiju Maligi. Inače će nam pomrsiti račune. — Smrt svećeniku! Smrt kršćanstvu!«

»Ke tamate le lotu!« prihvate ostali uz divlju viku.

Užasni je povik odjekivao pećinom kao porugljivi smijeh paklenih duhova i gubio se u podzemlju.

PRVA ŽETVA.

Urotnici ostave pećinu. Neki otplove prema Veli, dok se ostali raziđu po kolibama. Malo zatim — oko osam sati navečer — vrati se i mladi kršćanin Pipisega sa svojim ujakom Tafitaom kući. Lovili su ribu na protivnoj strani otoka i došli bogato opterećeni u svoju kolibu. »Evo ti, stara, ribe za cijelu sedmicu,« reče Tafitaa i baci mrežu u kut.

Stara, krezuba žena čučaše kraj vatre. Oči joj bijahu crvene, a na navoranom licu opažahu se tragovi suza.

»Što plačeš? Tko ti je što učinio?« upita starac.

»Ah, oni hoće da ubiju moga nećaka Pelu, koji je došao sa Wallisa na Futunu,« odvrati žena plačućim glasom.

»Tko ga hoće ubiti?«

»Naši poglavice sa Alofija i Futune,« odgovori žena. Ninavana joj pripovijedaše, da će sutra zlostavljati pristaše nove vjere, a među njima je i njezin nećak. Došao je danas sa još dvojicom s Wallisa u Asou. Zatim će poglavice otići u Poi i ubiti svećenika. Ninavana i Ului bijahu protiv zlostavljanja urođenika, ali su se morali pokoriti većini. Zaključilo se doduše, da u ljude sa Wallisa ne će dirati, ali tko može da u općem komešanju jamči za njihov život?

»Onda ih moramo spasiti na Alofi. Odmah ću pozvati nekoliko muževa i otploviti s njima u Asou,« odlučno će starac.

»I ja idem s tobom,« klikne Pipisega, koji slušaše sve većim nemirom pripovijedanje starice. Drhtao je nad životom misionara i svojih

prijatelja. Još uvijek bijaše vremena, da spasi svećenika, da ga sakrije na Alofiju, a onda ga može prevesti u Wallis, gdje će biti siguran.

Tafitaa nađe odmah nekoliko istomišljenika, dok Pipisega požuri prema obali, da nađe zgodnu lađu. Naskoro začu glasove došljaka, ali u tami ne vidje, kuda su pošli. Ali — što je to? — Oni su stali. Pipisega napne sluh... Čuo je samo zapljuskivanje vesala; dakle oni uzeše drugu lađu i zaboraviše na njega.

Uzrujano se digne i vikne u tamnu noć: »Ej, dođite ovamo! Sve je već spremno!«

Nema odgovora. Skoči iz čamca i potrči prema mjestu, s kojega je čuo glasove. Lađa se s putnicima već bila otisnula od obale.

»Vratite se! Uzmite i mene sa sobom!« vikne on drščućim glasom.

»Predaleko smo, a ima nas već previše!« glasio je odgovor.

Pipisega se kao bezuman ustrči obalom. — Bi li sam pošao? Opasno je. Ne usuđuje se u tami. Bi li pozvao Namusigana? Ah, on je otišao na službu Božju u Poi. Rekao mu to još ujutro, kad je pošao na ribolov. Konačno se utješi mišlju, da će ujak sigurno poduzeti sve, da spasi svećenika i prijatelje. Sutra ujutro bit će i on u Poi.

*

* *

U zoru 28. travnja 1841. sastalo se u Maitanovoj kolibi u Avaui sedam mladih kršćana. Pobožni je blagi Maitan objesio na bambusov zid sliku Presvetoga Srca, koju mu je o. Chanel poklonio. Okiti je povijušama i palmovim granama, kako to vidje kod misionara. Očekivahu najavljene kršćane sa Waillise, koji su imali

doći s Logoasijem iz Asoe. Dugo su čekali. Konačno stigne Logoasi — ali sam.

Pripovijedaše im, da je sinoć došao stari Tafitaa s nekoliko muževa. Svoga je nećaka Pelu i drugu dvojicu s Wallisa poveo sa sobom, jer da Maligi želi u Alofi s njima govoriti. Logoasi htjede pratiti prijatelje, ali se muževi skanjivahu, da ga uzmu na lađu, jer da za njega nema mjesta. Tafitaa mu još reče, da će sam Maligi dovesti svoje goste u Asou ili ovamo u Avau. Ne dođu li na vrijeme, neka Logoasi samo bez brige pođe iz Asoe u Avau.

Tako su sad mladići čekali s Logoasijem još neko vrijeme na svoja tri gosta s Wallisa; ali jer gostiju ne bijaše, započnu molitvama i pjesmama. — Maitale i Flore ne bijaše među njima.

Najednom se otvore vrata, a pred mladim se ljudima stvori bijesni Musumusu. Pjesma umukne. Strah obuze sve prisutne kao iznenađene ovce pred vukom. Mladi se kršćani stisnuše jedan uz drugoga. Samo Logoasi zauze odvažan stav.

Sikćući od bijesa vikne poglavica: »Zar se tako poštuju kraljevi nalozi? — A ti, hrabro zijalo,« obrati se na Logoasija uhvativši ga za grkljan, »hoćeš li još i sada tvrditi, da se ne bojiš nikoga na Asoi? Ja ću ti već pokazati, koga se imaš bojati!«

Time poče daviti golorukog mladića, da mu oči iskočiše, da nemoćan klone na zemlju. Ostali mladići nastojahu pobjeći, ali oružani bojovnici zaposjedoše ulaz. Urotnici se bace na svoje žrtve. Logoasi je zdvojno nastojao, da se riješi željeznih šaka svoga protivnika. Spretnom kretnjom obuhvati on Musumusi noge i

povuče ih k sebi. Poglavica se sruši natraške, a mladić na njega. U isti se čas približi Katea i udari Logoasija kijačom po glavi. On klone. No isti udarac pogodi i Musumusu. Kijača klizne s mladićeve glave na poglavičino lice i rani ga na nosu. Kao razjarena zvijer baci se on ponovo na onesviještenoga Logoasija i stisne mu vrat tolikom snagom, da je mladić izdahnuo. Katea ga udari još nekoliko puta kijačom po grudima i ramenima, da su kosti siromašne žrtve pucale.

»Tako, ovome je dosta! Ali prokletstvo, da si i mene s njime pogodio,« okrene se Musumusu prema Katei. — »Sada mi zovni Maitalu, da i on dobije svoj dio. Reci mu, da imam s njime važni razgovor!«

Katea se udalji.

Međutim su drugi urotnici zlostavljali ostale kršćane.

U jednom je ćošku ležao Taifuno sa probodenim vratom. Maitana baciše na zemlju, i nježni se mladić savijaše pod bambusovim udarcima. Međutim se približi Maitala u pratnji svoje sestre Flore. Već izdaleka čuo je iz Maitanove kolibe mukli tutanj, ali nije ništa posumnjao. Musumusu mu dođe nekoliko koračaja u susret. Strogim pogledom omjeri Maitalu i Floru pa reče: »Po kraljevom nalogu, po nalogu vašeg oca pitam vas posljednji puta — hoćete li ostati kršćani ili ćete se vratiti bogovima svojih otaca? Ako se odrečete vjere bijelaca, oprostit će vam se, a ako ne, bit ćete sami krivi za sve, što će se oboriti na vas. Odgovorite!«

Mladić položi ruku na rame svoje sestre. Mirno, ali odlučno pogleda poglavicu. »Mi smo već dali kralju svoj odgovor, a drugome ga nikome nismo dužni dati. Jest, oboje ćemo živjeti i umrijeti kao kršćani!«

Ukuloa, jedan od urotnika, podmuklo se došulja Maitali i Flori iza leđa. Obuhvati još čvršće svoju kijaču očekujući mig poglavice. Ovaj lagano kimne glavom — kijača zazviždi i obori najprije princa, onda Floru.

Mučitelji se smjesta bace na svoje goloruke žrtve. Udarali su ih pesnicama, ćuškali te uhvativši ih za kosu odvukli preko kamenja u kolibu.

»Samo udarajte, ali pazite, da ostanu na životu!« dovikne Musumusu drugovima.

Kada Maitan vidje, kako mu užasno zlostavljaju prijatelja, zaboravi na vlastite muke i klikne: »Ustraj, Maitale! Misli na nebo i neboj se onih, koji ubijaju tijelo, ali duši nauditi ne mogu!«

Te su riječi pribavile mladome sljedbeniku novih i jačih udaraca.

Napokon popusti bijes urotnika. Neki još htjedoše da se obore na bijelce, koji su živjeli u Avau. Ali Musumusu ih zaustavi riječima: »Ostavite ove! Hajdemo u Poi, da uhvatimo glavnoga vođu!« Prije negoli su otišli, zapale još kolibu. Teškom mukom uspije slobodnim mladićima, da izvuku napolje svoje onesviještene i mrtve drugove.

Ubojice pođu uz divlju viku prema Veli: »Pođite u Avau i sahranite mrtvace!« doviknu oni prestrašenim seljacima i požure u Poi.

U selu Avau zapovjedi Musumusu mnoštvu, što se putem sabralo, da stane. Svećenik ne smije ništa posumnjati. Zato pošalje naprijed Filitiku pod izlikom, da zamoli od svećenika lijek za svoju ranu. — Poglavica ga slijeđaše s ostalim urotnicima u maloj udaljenosti.

ŽRTVA

Bilo je ujutro 28. travnja. O. Chanel pođe kao obično, da prošeće vrtom. Nebo bijaše čisto i vedro. Sunčane zrake nijesu još palile svom žestinom. Misionar je nešto šepao. Zaboljela ga noga, pa morade ostati kod kuće. Zato posla dan prije brata Niziera mjesto sebe nekom bolesniku u Singave. Brat se nije još vratio. — Misionar zastane pred drvcima naranača promatrajući s osmijehom zlatne plodove. »Da, da, samo dozrijevajte!« reče pogladivši jedan napola zreo plod. »Vi ste mi znak napretka u mojem velikom Božjem vrtu. I u njemu dozrijevaju plodovi, otkako se Maitala obratio.«

O. Chanel se okrene prema ulazu u vrt, jer mu se pričini, da čuje u kolibi neki štropot. U taj čas izađe Filitika. Otac mu pođe u susret. Izvan vrtne ograde opazi Ukulou. — »Što želiš, Filitika?« upita misionar.

»Daj mi lijeka za ranu! Poslao me Musumusu,« odgovori urođenik. — »Dođi!« — Pred vratima priđe k misionaru Ukuloa i reče: »Daj, pridržat ću ti štap.« — Svećenik mu ga pruži. — Tada se i Musumusu pridruži k muževima. Rana mu na nosu još uvijek krvari. Misionar

mu se približi i upita: »Odakle dolaziš, Musumusu?« — »Iz Asoe.« — »Što želiš?« — »Vidiš, ranjen sam, daj mi lijeka!« — »Kako si došao do te rane?« — »Pogodio me jedan kokosov orah.« »Pričekaj, donijet ću ti ljekariju!«

Otac stupi u kolibu. Filitika i Ukuloa pođu za njim. Dok je misionar u bratovoj sobi tražio lijek, uzme Filitika svežanj platna, koje je ležalo u jednom kutu prednje prostorije. Izlazeći iz sobe opazi o. Chanel, kako je tat bacio ukradenu robu upravo na prozor u vrt.

»Tako, Filitika? Ti kradeš u mojoj kući?« upita misionar prijekornim pogledom. — Prekoračivši prag vidi, kako se napolju skupina ljudi bacila na njegovu imovinu. Od vrtne ograde dopre do njega Musumusov glas: »Što oklijevate, ubijte toga čovjeka!« — Misionar problijedi. Filitika navali na nj, udari ga u prsa i gurne natraške. — »Udari, da izdahne!« klikne on Umutauli. Ovaj zamahne kijačom. Sluga Božji u prvi čas klikne: »Ne čini toga, ne čini!« i podigne desnicu, da zadrži udarac. Ruka mu smrvljena klone. U isto vrijeme zatetura natraške. Umutauli priskoči, zamahne po drugi puta, a kijača razbije uz prasak lijevu misionarevu sljepočicu. Licem mu poteče krv.

»Malie fuai!« dahne mučenik.« Dobro je tako!«

Međutim ga okruže i druge ubojice. Fuasea bijesno zabode koplje u desnu ramenu šupljinu. Željezni šiljak koplja izađe na leđima napolje, a držak zadre u leđa. Fuasea vuče mučenika tri — četiri koraka po kolibi, a onda ga baci na zemlju. Tada udari po njemu još Ukuloa i to sa vlastitim misionarevim štapom. Mučenik leže okrenut leđima prema bambusovom zidu. Blijeda mu krvava glava klonula, a ljevicom nastojaše da otare krv s umornih očiju. Zlikovci se nekoliko časaka odvrate od žrtve. Svaki je mislio samo na pljačku, pa je ukrao, što mu je došlo pod ruku. Musulamu uzme jedan ogrtač i pobjegne prema Salui. Ukuloa otme kalež i sakrije ga u grmlje. — Kad je Musumusu vidio, da svi odlaze, krikne nestrpljivo: »Ta ubijte svećenika! Još živi!« — No nitko nije mario za njegove zapovijedi. Sada htjede i Filitika da pobjegne s jednom kutijom i sjekirom. Musumusu to opazi. »Stoj!« dovikne mu ljutito. »Zar ste samo zato došli, da kradete!?« — I Filitika se vrati.

Međutim su crni oblaci prekrili nebo. Bilo je sve tamnije, a zrak je ispunila mukla grmljavina.

Sada tek dotrče Namusigano i Pipisega u misionarevu kolibu. S usklikom: »Pitero je umoren!« baci se Namusigano kraj umirućega. Pipisega se plačući zagleda u krvavo lice. O. Chanel gledaše blago svoje učenike. Zatim upita slabim glasom: »Gdje je Maligi?«

»Na Alofi,« odgovore mu. — Oči se misionara sklope, a oko ustiju zaigra mu tužan osmijeh.

Nakon kratke šutnje otvori mučenik opet oči. »Pozdravi mi njega i Maitalu,« reče. Uz posljednji napor skine s vrata križ, pritisne ga na blijede usne i pruži Pipisegi s riječima: »Daj to Maitali!«

Musumusu se međutim približi k prozoru. Uplašio ga sve jači tutanj gromova.

Namusigano se okrene prema poglavici i gorko mu spočitne: »Zašto ste ubili toga siromašnog svećenika?«

»Napolje s tim čovjekom! I on je u vjerskim okovima,« kriknu Musumusu.

Oba mladića uzdrhtaše, ali ne odustaju, već nježno pridignu klonulu glavu umirućega, uzmu ga ispod ruke i zamole, neka pođe s njima.

»Ostavite me ovdje — smrt je za mene velika sreća,« odgovori o. Chanel.

Uskolebani poglavičinom prijetnjom okrenu mladi sljedbenici prema izlazu. Poglavica se pak uvuče kroz prozor u bratovu sobu, uhvati sjekiru, stupi u prednju prostoriju i bijesnim udarcem ucijepi željezo u misionarevu lubanju.

Istoga se časa prolomi zrakom užasan udarac groma. Namusigano se na pragu prestrašeno okrene. Mučenik ležaše licem prema zemlji, a u lubanji mu usječena sjekira. Musumusu se prigne do lješine i istrgne ubojito oružje. Mlade kršćane uhvati užas i pobjegnu.

Vani napolju udariše u bijeg kao pomamni svi ostali ubojice. Prestrašeni nevremenom pobjegoše. Pogledavaju prema nebu, kako bura razgoni crne oblake. Neki tvrde, da se u taj čas pokazao među oblacima sjajan križ. Doskora zasja opet sunce. Poslije umorstva skine Musumusu s mrtvoga tijela još i svećeničko odijelo. Iza vrtne ograde vrebahu jedan muškarac i žena kao dva proždrljiva strvinara. Jedva se Musumusu udaljio, bace se i oni na lješinu i otmu joj preostalo odijelo. Neki je milosrdan otočanin prekrio kasnije rogožinom mrtvo tijelo mučenika.

Ubojica udari prema Poi. Neposredno pred selom ispade pred njega Misa naoružan kopljem i bojnom sjekirom. — »O, bijedniče, što si učinio? Zar na ovom otoku nema gospodara? Da sam ja znao za vaše opake osnove, bilo bi to drugačije.« — Bojovnik zamahne srdito kijačom. Musumusu joj izmakne.

»Ne uzrujavaj se! Evo ti blaga, blaga, koje je pripadalo tvome kumiru!« Uz porugljivi smijeh baci ubojica pred Misu krvlju omaštenu svećeničku haljinu. Zatim se preko Lalue požuri u Tamau, da saopći kralju, što se dogodilo.

U Avau su zlostavljeni kršćani više mislili na misionara, negoli na to, da sebe spase. Teške su ranjenike prepustili brizi dobrih seljaka.

Čim se Maitala nešto oporavio, reče svome prijatelju Maitanu: »Hajdemo u Poi, da umremo sa slugom Božjim!« — Maitan odmah pristane, te bez oklijevanja pođu na put. Kod Lalue im dolažaše u susret gomila urođenika, koja se vraćala iz Pija i nosila otetu misionarevu imovinu.

»Evo, ide izdajnik Maitala,« kliknu otimači. »Navalimo na njega i ubijmo ga! Što sad još ovdje traži? Kruna i pobjeda pripadaju Niulikiju!«

»Prekasno, Maitane! Oni su ubili slugu Božjega.« Plačući uklone se ubojicama sakrivši se duboko u grmlje. — Kad nestade bijesne rulje, nastave neodlučno put u Poi. Putem sastanu Pipisegu s prijateljem. Ovi im u brzini ispripovjede, što se dogodilo, i kako je umirući misionar pozdravio Maitalu i Maligu. A Pipisega preda princu mučenikov križ.

»Razumijem taj pozdrav!« reče Maitala i pokrije cjelovima i suzama lik Raspetoga. Na licu mu zasja muževna odlučnost. »Da, ja ga razumijem! . . . Taj je pozdrav mučenikova oporuka. Meni je ta oporuka sveta i ne ću mirovati, dok ne dovršim djela . . . Ne, sluga Božji nije umro. On živi . . . u svome djelu. Kršćanstvo je usađeno na tim otocima i ne će propasti. Nikada nijesam težio za kraljevskom krunom pa ni u buduće ne mislim na to. Ali jedno obećajem i zaklinjem se krvlju mučeničkom: njegovo je djelo odsada moje djelo, i ne ću mirovati ni počinuti, dok i posljednji Futunjanin ne padne na koljena pred znakom spasenja.«

Pipisega i Namusigano gledahu začuđeno mladoga princa. Nijesu ga shvatili, jer je krvavi događaj odviše zaokupio njihovu dušu. Ali Maitan je razumio prijatelja i mislio na riječi o. Chanela: »Krv je mučenika sjeme kršćanstva.«

Na Maitalin prijedlog odluče, da se svi kršćanski učenici sastanu na Alofiju kod Malige, da se s njime dogovore, što mu je činiti.

Sijedi je ministar Maliga bio na vijest o nedjelu i potučen i bijesan u isti čas. Savjetovao je mladim kršćanima, da se još zasada, dok se ne slegne prva bura, povuku na Alofi. Naskoro će doći do preokreta. Protiv ubojica ustat će sigurno junački bojovnik Misa, pa Matale, kralj pobijeđenih, i mnogi drugi. Tada će se istom moći kršćanstvo širiti na otocima.

Poslije podne dođe na Alofi i Lagogo. Pripovijedaše, da je Pipisegina majka pomoću drugih žena oprala tijelo mučenika, namazala ga kokosovim uljem i omotala u tri komada dragocjene tkanine. I sama je kraljica u tu svrhu darovala komad urođeničke tkanine. Oko podne dođe s Musumusom Niuliki i pokopa mrtvo tijelo u misionarevom vrtu. Neki su se otočani prijetili Lagogu, ali su ga ipak konačno pustili u miru. Tako vidje, kako je kralj vlastitom rukom zapalio kolibu, razbio male orgulje i na razvalinama pio sa svojima kavu.

Još iste večeri pođe Maligi s Maitalom na grob umorenoga prijatelja. Starac se jecajući baci na grob mučenika, poljubi zemlju, prolije dragocjeno ulje i prekrije grob urođeničkim rogožinama i tkaninama. Tada si izrani grudi školjkama kao kod smrti ljubljenoga rođaka. Misionarevo se proroštvo ispunilo. Na njegovu je grobu stajao opet Nikodem.

Kraj njega je stajao Maitala suznih očiju, žalosna srca i s molitvom na usnama. Kršćanstvo, koje je otac usadio u njegovu dušu, ublažilo mu i pročistilo bol. Za njega misionar nije mrtav — za nj još živi.

OPET POBJEDNICI I POBIJEĐENI

»Da, da, Maitala, pokaži nam sliku s mnogo zmija!« Mališ, koji to govoraše, prebiraše smeđim prstićima listove biblije, koju princ imađaše na cvjetnome obronku iznad Poija. Oko njega se na travi okupi četa djece. Nedaleko djece sjede na panj i Umutauli te slušaše pouku. Bio je ozbiljan i žalostan.

Najednom klikne nekoliko glasića: »Gle, gle, Maitala, evo dolazi jedna lađa!«

Princ pogleda na more, a tako i Umutauli. Na licu se posljednjega odrazi silan strah. — Jedan se ratni brod približavaše otoku kao crna neman.

»Propali smo!« klikne Umutauli. »Bijelci dolaze, da osvete misionarevu smrt.«

Maitala ustane. Nije znao, bi li se zbog nenadanog dolaska Evropljana bojao ili radovao. Zatim bez oklijevanja požuri u selo.

Međutim su i drugi otočani opazili brod. U selu je sve vrvjelo od muževa, žena i djece kao u razorenom mravinjaku. Čule su se jadikovke i vapaji. Neki su pobjegli prema unutrašnjosti otoka. Maitala sa Umutaulijem pođe do Malige. Nađoše ga u skupini muževa, koji se dogovarahu, što da učine.— »Meni se čini najpametnije, da se mirno sakupimo na obali i pričekamo, što će se dogoditi,« reče sijedi ministar Maligi nakon kratkoga razmišljanja.

»Ah, bijelci će pucati na nas iz vatrenih cijevi!« javi se Filitika, »a onda smo izgubljeni.«

»Znao sam ja to,« reče Galugala tresući zamišljeno sijedom glavom. »Niste trebali ubiti svećenika. Sad si imajte!«

»Ne, ne! Bježmo u šumska skrovišta!« klikne nekolicina odbijajući Maligin prijedlog. »Ako ti želiš ostati, ostani! Tebi i Maitali ne će ništa učiniti.«

Maligi se ne dade smesti pa pođe s Maitalom prema obali. Ratni je brod međutim spustio sidra, a jedan čamac poskakivaše već između koraljnih pećina.

»U čamcu su dva bijelca i jedan urođenik,« primijeti princ, čije je oštro oko naskoro prepoznalo putnike. Nakon kratke stanke reče: »Mislim, da ih poznajem. Nije li ono Sam Keletaona, a kod kormila brat Nizier? — Jest, oni su,« klicaše sada, »znao sam, da nas o. Chanel ne će ostaviti. On će nam poslati nove misionare.«

Došljaci se iskrcaju, a urođenici im potrče u susret. Maitala se baci na koljena pred bratom i htjede mu poljubiti noge. Ponizni se brat otme toj počasti i pokaže na drugoga Evropljanina s primjedbom, da je to o. Viard, poslanik »velikoga misionara« (biskupa), — Otac prijazno pruži ruke prema urođenicima: »To su dakle prijatelji našega nezaboravnoga blaženoga Petra?« — »O, oče, ni mi ga nijesmo zaboravili, svećenika s dobrim srcem,« odgovori Maitala suznih očiju. »Za nas on nije umro, već živi još uvijek.«

Rasprede se živahan razgovor. Brat Nizier pripovijedaše, kako se on s ostalim bijelcima spasio na jedan američki parobrod. Kasnije su neki stanovnici Wallisa donijeli u Uven vijest o čudesnome preokretu na Futuni. Došli su, da saznaju sve potankosti o tim događajima, te da uzmu ostatke blaženoga mučenika.

»O, zar ćete nam oteti našega oca i ne ćete ostati kod nas!?« kliknu tužno Maitala i Maligi.

O. Viard im razjasni, da je zapovjednik broda dao strogi nalog, da se ostaci mučenika prenesu na parobrod. Samo pod tim uvjetom on odustaje od toga, da se krivci kazne. Maligi neka nagovori i druge poglavice, da dođu na brod. Ne će im se ništa dogoditi. Na misionare morat će čekati još neko vrijeme. »Veliki misionar« će osobno posjetiti otok i dovesti im oce, koji

će uvijek ostati kod njih. Sam Keletaona će ih međutim pripraviti na sveti krst.

Sada ih Maitan i Maligi potanko obavijeste o događajima poslije misionareve smrti. Neprijatelji su isprva slavili slavlje i oskvrnjivali svete predmete na svojim plesovima. Kršćani su se učenici povukli, ali nijesu gubili nade. Poslije se narod počeo dizati protiv ubojica, a kraljevsku je kuću stizala jedna nesreća za drugom, pa je konačno i sam Niuliki umro od neke strašne bolesti. Sada su kršćani opet izašli u javnost i naviještaju po selima vjeru. Svuda imadu silan uspjeh, i Futuna je spremna da primi milost sv. krsta. Treba joj samo još misionar.

O. Viard sasluša radosno izjavu urođenika. — »Krv je mučenika sjeme kršćanstva!« klikne on i ponovo obeća, da će učiniti sve, da opet dobiju misionara. Sam Keletaona vrati se sa bijelcima na parobrod.

Stari je poglavica vlastitim rukama iskopao svete ostatke mučenika pa ih slijedećega jutra u pratnji tridesetorice kršćana prenio na parobrod.

U znak mira ponudi on zapovjedniku korijen kave. Ovaj prihvati i dade mu za uzvrat i u znak svojih miroljubivih namjera više darova. Sada su se i ostali poglavice usudili na parobrod. Obećali su francuskome časniku, da će živjeti u međusobnome miru i brinuti se za sigurnost bijelaca. Pobjednici izaberu kraljem Sam Keletaona. On je u svetom oduševljenju obilazio selima, razarao i posljednje tragove krivoboštva i poučavao urođenike u vjeri. Maitala i drugovi vjerno su mu pomagali.

*

I opet osvane brod pred Futunom. Bila je to misijska lađa »Sancta Maria«, koja je Futunjanima dovela biskupa Pompalliera, tri svećenika, tri brata laika i kralja na Wallisu. Kada otočani opaziše žuđenu lađu, bace se kličući u čamce i pođu joj u susret.

U prvom je čamcu bio Filitika, a u drugome ga slijedio Musumusu. Ovaj se posljednji usudio pozvati na otok samo kralja, jer se stidio obratiti na »rođake« onoga, koga je ubio. Kasnije se ponizno baci biskupu pred noge, zamoli oproštenje i pokloni mu sjekiru, kojom je zadao mučeniku smrtni udarac.

Biskup obiđe s počitanjem mjesta mučeništva, sakupi krvlju natopljenu zemlju i neke komadiće odijela te sve zajedno sahrani u jednu škrinjicu. Nad tim usadi veliki misijski križ. Nakon desetdnevne priprave primi više od stotinu otočana sveti krst. Maitala je prvi prignuo glavu, da primi sakramenat milosti, a slijedili su ga redom prijatelji i neprijatelji, svi izmireni po Krvi Spasiteljevoj.

Samo Musumusu držaše, da nije još dostojan te milosti. Ipak se dao poučiti te je kasnije za vrijeme teške bolesti kršten u Wallisu. Izmučen užasnim bolima vrati se na domaći otok. Po njegovoj su ga želji nosili pokraj mjesta, gdje je o. Chanel podnio mučeničku smrt. Ovdje bi međutim u spomen svetome misionaru podignuta lijepa crkva. — »Dalje ne idem, ovdje hoću da umrem,« klikne bolesni poglavica. »Umirem iz ljubavi prema Bogu . . . Odlazim u svoju pravu domovinu!«

Maitala je još dugo djelovao kao poglavica svoga naroda. Podveče svoga života doživio je

veliku sreću, da svoga očinskoga prijatelja, Petra Alojzija Mariju Chanela, vidi kao blaženoga uzdignuta na oltar. Slika svetoga mučenika resi Božju kuću u Poi.

Pitero, pobjednik Futune, saziva blagoslov na svoje selo na otoku!

S dopuštenjem crkvene oblasti izdaju Isusovci u Zagrebu.

Izdavač, vlasnik i odg. urednik: Kolegij Družbe Isusove, Zagreb — A. Alfirević D. I — Tisak Narodne tiskare, (R. Vedo), Zagreb, Palmotićeva ulica 3.

MISIJSKA BIBLIOTEKA

IZLAZI:

u veljači — travnju — lipnju —

kolovozu — listopadu — prosincu

PRETPLATA:

Godišnje 6 dinara

Pojedini broj 1 dinar

Broj Pošt. čeka 35.627

NARUDŽBE PRIMA:

Uredništvo »Katoličkih Misija«

Zagreb I/147

Palmotićeva ulica 33